

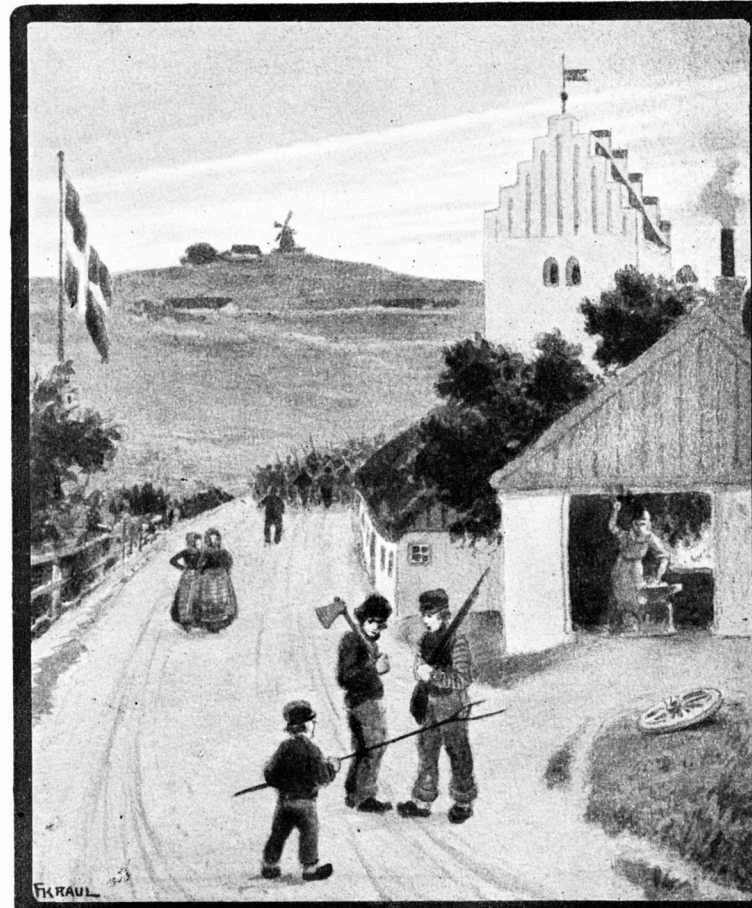
Pottemandsdrenge og hans brud.

1. den af 2.

PEDER THISTED
(POUL HERTEL)

POTTEMANDSDRENGEN OG HANS BRUD

FORTÆLLING FRA NORDSLESVIG FRA OTTE OG FYRRE

MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG

ODENSE 1903

POTTEMANDSDRENGEN
OG HANS BRUD

PEDER THISTED
(POUL HERTEL)

POTTEMANDSDRENGEN OG HANS BRUD

FORTÆLLING
FRA NORDSLESVIG FRA 1848

ODENSE
MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG
MILO'SKE BOGTRYKKERI
1903

FORORD

OVER for den opmærksomme Læser af denne Bog behøver jeg ikke at tage Afstand fra det, man plejer at betegne med Ordet Tyskerhad, skønt den jo, som Titlen antyder, behandler de nationale Brydninger i Sønderjylland. Tværtimod mener jeg, at der mellem de to stammebeslægtede Folk, det danske og det tyske, al Tid bør herske, ikke alene Fred, men den aller bedste Forstaaelse. Jeg tilføjer, at der er ikke sagt, kan ikke siges et eneste fornuftigt Ord til Fordel for Fredssagen i det hele, uden at jeg kan underskrive det. Fred mellem Folkene, men med Retfærdigheden og Agtelsen for Folkenes og den enkeltes Selvbestemmelsesret som aller nødvendigste Forudsætning. Retfærdighed og Selvbestemmelse er vor — Revolutionens — Tidsalders Løsen. Alt i bedste Overensstemmelse med Skaberens Tanke; thi Nationerne de er vor Herres Værk, mens Staterne de er vort eget, for at bruge en Omskrivning af Erik Bøgh. Vi tør haabe, at

man i Prøjsen og Tyskland ogsaa vil lære at forstaa dette og handle derefter. Da først kan det rette hjertelige Forhold indtræde mellem det danske Folk og det tyske.

Meget tidlig kom de sønderjyske Forhold mig ind paa Livet, og jeg kan uden Overdrivelse sige, at jeg ingen Ulejlighed har sparet mig for at leve mig ind i Forholdene der, blive samtidig med Begivenhederne i Sønderjylland i de sidste halvfjerd-sindstyve Aar. Dels ved Læsning, Tysk som Dansk, og dels ved flere Ophold der nede.

Meget tidlig aabnedes mit Blik for de ejendommelige Forhold i Nordslesvig. Intet andet Steds inden for vort Folks Omraade mødes som der to store, alt beherskende Viljer. Den tyske, vilkaarlige: I skal —! den danske, naturbestemte: Vi vil —! Hin: Nordslesvig er for evig, og uadskillelig forbundet med Prøjsen og Tyskland. Denne: Vi Nordslesvigere er ved Oprindelse, Historie, Sprog og Sindelag en Del af det danske Folk. Til den ene Side: I skal, i Skole, Kirke og Militærstand lære prøjsisk Disciplin og tysk Sprog. Til den anden: Vi vælger at drage vor Næring af den Rod, hvoraf vi er rundet, og søger derfor tilbage til vore Landsmænds Aandsliv, som dette giver sig Udtryk i Tale og Skrift. Disse to Modsætninger mødes alle Vegne,

skaber mangfoldige Konflikter og er med til at forme alle Karakterer. De forknytter og forkrøbler de svage og driver adskillige ud i Selvpogivelse og Hjemmetyskeri; men de hærdner og staalsætter ogsaa de stærke og ædle.

Som sagt, alt dette fik jeg tidlig Syn for. Senere meldte sig hos mig Trangen til at skildre noget af det, jeg saa. Men Opgaven forekom mig — jeg kan gjerne sige — for hellig. Jeg valgte at begynde med andre Emner, i mine to Bøger »En Skærsild« og »Husmandsbørn« (Pseudonymet Poul Hertel). Den Modtagelse, de fik i Pressen og hos Publikum, gav mig imidlertid Mod til at binde an med Opgaven, saa jeg nu til en Begyndelse kan præsentere Læseverdenen min »Pottemandsdrengen og hans Brud.«

Forfatteren.

I.

SOGNEFOGED Hans Iversen i Hjemsted plejede hvert Aar ved Nytaarstid at sende Hertugen af Augustenborg («unserm lieben Herzog») til Forskel fra »der regierende Herzog« (Danmarks Konge), sin hjerteligste Nytaarslykønskning. Hertugen ejede Hjemstedgaard og de omliggende Skove, og der afholdt han i Reglen i Slutningen af Januar en stor Klapjagt. Hvorfor vor brave Sognefoged nu tillod sig at indbyde ham med hele hans høje Jagtfølge til Middagsselskab paa den Dag, Hertugen nærmere vilde bestemme til Klapjagten.

Og lige saa regelmæssig plejede Hans Iversen nogle Dage senere at modtage et Brev fra Hertugens egen Haand: En hjertelig Tak for Indbydelsen! og en venlig Indbydelse til Hans Iversen til at deltage i hin omtalte Klapjagt!

Naar dette Brev først var modtaget, blev der for Alvor Travlhed i Hans Iversens Gaard. Der blev slagtet, brygget, bagt, kogt, stegt. Stuerne blev pudsede skinnende blanke. Det var jo Aarets store Begivenhed. Ikke blot i Hans Iversens Gaard, men

i hele Byen, hele Sognet, ja hele Egnen. — Der udgik Indbydelser: Til Herredsfogden, til Præsten, til alle Proprietærer og Storbønder fjernt og nær.

Skumlere — og dem er man jo intet Steds fri for — vilde vide, at alle disse Anstalter først og fremmest skulde tjene til Sognefogdens og Kirstens egen Forherligelse. Hjertet havde altid siddet fejt højt i Hans Iversen. I sin Ungdom havde han tjent store Penge paa Handelen. Samtidig havde han, efter sin Faders Eksempel, slaaet sig paa Opdræt, paa Tyre- og Ornehold. Og nu i de senere Aar, efter at have sluttet det varme Venskab med Hertugen, tillige paa den ædle Hesteavl og den rene slesvigholstensk-tyske Tro. Nu skulde Egnens store ret se, hvad Hertugen regnede deres Sognefoged. Der var endog dem, der mente, at Hans Iversen havde bygget sin mægtige Sals først og fremmest for at kunne skaffe Plads til »seinem lieben Herzog«.

Det være nu, som det vil. Men et udsøgt Selskab var det, der mødte ved disse Lejligheder: Deres Durchlauchtigheder, Hertugen af Augustenborg og Prinsen af Noer, og mange høje Herrer af det slesvigholstenske Ridderskab. Der blev spøgt, leet, fortalt Historier, spist og drukket. Hertugen var den muntreste af dem alle, hjertelig og ligefrem.

I Sognefogdens og Kirstens Øren klang alt dette tyske som fjern wunderschön Musik af Harper,

den, de desværre ikke ret forstod. Desværre! for de maatte indrømme for sig selv, at de ikke var stive i det tyske. Men mere end den uvidende Almue kunde de dog. Og hvad de kunde, forsøgte de ikke at anvende. Heldigst var de med de lange, tyske Hvislelyde. Og Hertugen, der var »ein braver Mann«, var for øvrigt saa naadig at tage den gode Villie i Gerningens Sted. Med Forkærlighed underholdt han sig (paa Dansk) med Bønderne, men især med sin kære Vært, ligesom han aldrig forsøgte at sige sin kære Værtinde en Artighed, hver Gang hun kom i hans Nærhed. En Opmærksomhed, Kirsten altid belønnede med sit allerlykkeligste Smil: »Deres Durchlauchtighed ist immer allzu artig!«

Ved saadanne Lejligheder var det, Hertugen vandt »sit Folks« Hjerte, vandt det for sin og »Schleswig-Holsteins hellige Sag,« for Tyskland og Tyskheden. De, over hvem hans Naades Sol en saadan Aften havde skinnet, de blev hans Agitatorer, bar hans Ord — helt almindelige Ord for Resten, og kun mærkelige derved, at Hertugen havde sagt dem og sagt dem til dem — bar hans Ord ud til Folket, som ikke havde været med, som stod paa Tæerne og strakte Hals, hver Gang der kunde være Tale om at faa Hertugens Kusk eller hans Vogn at se.

Derved kunde en saadan Jagtmiddag blive en stor Begivenhed. Derfor var det Aarets største Dag.

Derfor gik Hans Iversen nu i den pinligste Spænding. Næsten tre Uger ind i det nye Aar, og endnu intet Brev fra Hertugen.

Det Aar skrev man 1848.

Endelig kom da Brevet. Hertugen beklagede meget o. s. v. Men Hans Iversen forstod jo nok: Kongens Sygdom, det mulige Tronskifte. Der stod maaske højere Interesser paa Spil. I hvert Fald under de Omstændigheder o. s. v.

Det var rigtignok en Skuffelse. Men alligevel! Aldrig før havde vor brave Sognefoged modtaget noget Brev, der i den Grad som dette duftede af Statshemmeligheder. Han følte sig paa det nærmeste som Hans Durchlaughtigheds betroede Mand. Og dog — hvad det egentlig var for Statshemmeligheder — —? For Hertugens Tronbestigelse kunde der dog vel ikke være Tale om endnu ved dette Tronskifte. Mon »Itzehoe Wochenblatt« skulde kunne give noget Fingerpeg?

— — — — Hans Iversen var Embedsmand. I sit Hjerte takkede han Kristian den 8, fordi han havde indført dansk Rets- og Øvrighedssprog i de nordlige Dele af Hertugdømmet. Ellers vilde han af gode Grunde ikke, syv Aar tidligere, kunne have modtaget det ham tilbudte Embede, eftersom det — mellem os sagt — endog stod sig saa slet med hans Tysk, at han ikke en Gang kunde læse det nogenlunde færdigt. Dette forhindrede ham

dog ikke i, paa rette Sted, som rettroende Slesvigholstener, at anbringe en passende Misbilligelse af hin Regeringshandling, som en Uret mod det »tyske Hertugdømme«.

Men denne hans højst ufuldkomne Færdighed i det tyske, var — det kan ikke nægtes — en kedelig Mangel ved hans slesvigholstenske Dannelse, og voldte ham under Tiden Ubehageligheder. Saaledes ogsaa nu, da han maatte sidde og med Møje lede efter Statshemmeligheder i »Itzehoe Wochenblatt«. Og findes maatte de. Han havde Brug for dem over for sine Venner, de andre Gaardmænd.

Saa sad han da og stavede og stavede. Men hvert Øjeblik lød det: »Aa, Met! kom her hen! Æ ka' Dølen tej mæ it rejdi fæ e Mening ud a' et.«

— Mette, hans eneste Barn, havde faaet, hvad han selv saa haardt savnede, en tysk Dannelse og Opdragelse, efter som han havde holdt tysk Lærerinde til hende, fra hun var lille bitte. Hun var hans Stolthed, for hun beherskede Sproget med Mesterskab, om hun end ikke — og det var et sørgeligt Udslag af Ungdommens Tankeløshed — lod til at sætte mindste Pris paa sit letkøbte Fortrin.

Ogsaa hun maatte nu lede efter Statshemmeligheder; men hun paastod, at der ingen var.

Naa, ja, ja, des lettere vilde det falde vor brave

Sognefoged at holde sig i Rollen som den hemmelighedsfulde, naar han paa den fastsatte Dag havde Egnens store samlede i sit Hus.

II.

Den Aften, Sognefogden gav sin »store Jagtmiddag«, der som sagt denne Gang ikke blev stor, og heller ikke blev nogen Jagtmiddag, saas en ung Mand ile ad Vejen, bort fra Gaarden, ned mod Byen, saa hurtigt, som gjaldt det om at komme længst muligt bort fra noget ubehageligt. — Der var Snesjap og drivende Skyer med skarpe Rande, i uafadeligt Skifte. Men vor Vandrers havde gode Vadmelsklæder og et Par solide Fedtlæderstøvler. Han knappede Frakken, og slog nede i Byen ind paa den Vej, der med høje Hasselhegn paa begge Sider førte lige til Træsbøl, en lille By, bag de høje Kratbakker i Sydvest, tæt Øst for den store Hjemstedgaard Skov. Der laa et bittert, vemodigt Udtryk i hans Ansigt. Af og til stødte han sin tykke Egekæp haardt i Jorden, knyttede Næven og kneb Tænder: »Satan — — —!« Men snart meldte sig Tanken om hans Afmagt, og Modløsheden lagde sig som tungt Tusmærke over hans Sind. Det forekom ham, at han i Vindens Sus i

Haslerne, der gjorde Skel mellem de forskellige Løkker, hørte et Suk, en magtløs Klage over Verdens Usselhed, en Gravsang over den skrinlagte Retfærdighed.

Træsbøl ligger lavt. Fra de tre Sider skraaner Markerne ned mod Byen, der bestaar af tre Gaarde, nogle Kaadnersteder (Boelsteder) og Huse. Vor Vandrers bøjede ind ad Porten i den anden Gaard. Den laa syd for Gaden. Der sad fire Karle, som røg Tobak og spillede Kort under Latter og støjende Samtale, og ellers et Par Piger.

»Er Jens Klosterskov ikke hjemme?« spurgte den fremmede.

»Nej, hverken ham eller Ingeborg,« blev der svaret.

»Hvor er de henne?«

Man sagde ham det.

»Du skulde maaske have byttet Bøger?« spurgte Tjenestekarlen. »Men det kan jeg godt gøre.«

»Tak skal du have; men det kan jeg jo og godt selv, hvis en af jer, Piger, vil laane mig et Lys. Det er Synd at forstyrre jer i jert Kortspil.«

— — — Jens Klosterskov var dansk, den eneste rigtig danske Gaardmand der paa Egnen. Derfor havde han ogsaa overtaget Bestyrelse og Udlaan af en af de Bogsamlinger, som fædrelandssindede Mænd i Kongeriget havde oprettet i Hertugdømmet. Ikke med Staal eller Bly, skulde det gamle danske

Land vindes tilbage. Men det skulde forsøges, om den vildførte Datter dog ikke igen kunde kende sin Moders Stemme, saadan som den lød i Historikernes Beretninger og Skjaldenes bedste Frembringelser.

Det var en stor Bogsamling, og Jakob ledte længe. Mange af Bøgerne var løse i Bindet; i endnu flere var der løse Blade, og i dem alle var der Mærker af fedtede Fingre. Men just dette var Jakob glad ved. Det vidnede jo dog om, at Bøgerne blev meget læste. Vel vidste han, at det bare var for Tidsfordriv; men hvem kunde vide — — —? Skønt, saa længe det ansaas for fint at være Slesvigholstener; saa længe Bønderne var stymperagtige nok til at abe efter de store, i Stedet for at stole paa deres egen sunde Forstand, saa længe som selv en Jens Klosterskov kunde nære Betænkeligheder ved at stille sig i Spidsen for sine Bysbørn, og bryde med Sognefogden i et rent dagligdags Anliggende, der dog i aller højeste Grad vilde gavne dem alle — — —. Aa nej! Knægtet og kuert i Aarhundreder af det store tyske Rak, og nu tillige af Sløvhed og gammel Vane — —! Hvor helt anderledes maatte det dog ikke være der nede i Haderslevegn, med de stovte, ret-ryggede Bønder, han havde læst saa meget om i »Dannevirke«! — Mon det nogen Sinde kunde blive saaledes her? Taalmodighed! Taalmodighed!

Jakob udsøgte sig to Bøger, Ove Mallings »Store og gode Handlinger«, som han havde læst en Gang før, og »Hertugdømmet Slesvigs Folkelighed og Statsret« af C. D. Paulsen.

Han gik en anden Vej hjem, fulgte det høje Bakkedrag, der mod Syd og Sydvest afgrænsede Udsigten fra Sognefogdens Gaard og Mark — for siden at bøje ned over de fladere Marker. Der oppe fra kunde han se hundreder af Lys, ogsaa de stærkt oplyste Vinduer i Sognefogdens Sale, Træerne i den store, mod Syd stærkt skraanende Have, var endnu ikke bleven høje nok til at skjule dem, da Gaarden laa højt og frit.

Jakob kom til at tænke paa den Aften, for snart syv Aar siden, da han som nylig konfirmeret Dreng var kommet her til Egnen, i Følge med sin Fader, den lurvetklædte nørrejyske Pottemand, hans stivbenede, skimlede Krikke, og den knirkende Vogn, der var fyldt med Potter, nedpakkede i Lyng. Da havde han for første Gang set den Hjemsted-Sognefogeds Gaard, netop fra dette Sted. Han erindrede sine Fantasier fra hin Aften, og hvor var det dog underligt at tænke paa, som en fjærn, taaget Drøm. Det var Eventyret, han gik ind til, Eventyret, som det havde formet sig under hans Faders Fortællinger om de fede Egne der oppe i det slesvigske, i Dansk-Holsten, som han ogsaa undertiden sagde, om de rige og flinke Bønder, der havde Raad til

at give fri Fortæring og frit Nattelogi for ham selv og Hesten, saa tit det skulde være.

Men naar han saa lod Blikket glide hen over de Egne i sine Erindrings Verden, der laa nærmere — ja, hvor laa der dog mange bitre Minder mellem hin Aften og nu! Og meget Slid! — Han havde ikke glemt Ungdommens Spot i den første Tid over hans »Pottemandsjysk«, hans »Pottemandsmarsch«, hans »Pottemandsviisdom«. — Han havde i sit stille Sind lovet sig selv, at det nok skulde faa en Ende. Og det havde faaet Ende for længe siden. Han var bleven bekendt som en dygtig Karl, den dygtigste i Sognet. Et godt, dansk Arbejdsdyr? Ja, for Satan, slet ikke andet! — Ogsaa erindrede han, hvilken Lidelse det i de første Aar var for ham, naar hans Fader kom knaslende ind i Gaarden med sit stakkels, fattige Køretøj. Altid ved Aften, for Nattelogiets Skyld. Men noget af den samme Følelse var det, der nu med Magt pressede sig op i hans Bryst ved Tanken om dette slesvigholstensk sindede, men dansk talende Selskab af dumme, bugede, pengestolte Storbønder, der nu var samlet inden for disse stærkt oplyste Vinduer. Dansk talende og dog tysk sindede! Hvor meningsløst! Der sad nu maaske hans Husbond og underholdt sine Gæster med en Markedshistorie fra sine unge Dage. Jakob hadede disse Historier med deres lusede, fordrukne, jyske Studedrivere.

Den ene Gang efter den anden i Aarenes Løb, havde dette forbitret hans Sind. Enhver Haan mod Jyderne (Danskerne) følte han som salte Piskeslag i sin egen Sjæl. Ikke mindst, siden han havde faaet Øje for det nationalt selvmorderiske, der for deres eget Vedkommende laa deri. For sin egen Person kunde han ikke klage. Hans Husbond havde taget ham under sin Beskyttelse, havde i Løbet af fire Aar ophøjet ham fra Hyrdedreng til Avlskarl, den daglige Leder af Gaardens Arbejder. Naturligvis dog kun fordi han var et tro Arbejdsdyr og ikke det mindste mere. Medens han selv og de andre Herrer var Slesvigholstenere. Han kendte Forskellen, og derfor var det, han netop i Aften var gaaet hjemmefra, i Haab om, som saa tit før, at kunne faa en hyggelig Samtale med Jens Klosterskov og Ingeborg, om det, der laa dem alle saa stærkt paa Sinde, Danskhedens Ophjælpning her i Slesvig.

Nu var han kommen hjem igen og gik ind i det store Køkken, der var bleven indrettet med Bord, Bænk og Stole, som en hyggelig Dagligstue, satte sig stiltiende for Bordenden og begyndte at læse i den ene af de medbragte Bøger, medens hans Medtjenere bemægtigede sig den anden.

En Stund efter kom Datteren, Mette, der ud.

»Hvad, er du kommen hjem, Jakob?«

»Ja, lige netop,« svarede han og saa op fra Bogen, for han holdt som alle andre nok af at se

paa Mette, især naar hun var højpyntet, havde Haaret sat op og Smil i Ansigtet.

»Hvor har du været henne? Min Fader spurgte efter dig.«

»Hvad vilde han?« spurgte Jakob ligegyldig.

»Hvad han vilde?« gentog hun fortrydeligt. »Ja han var ked af, at du var gaaet din Vej i Aften, der er Gilde. Og saa vilde han have haft dig med ind at spille Kort. De mangler nok en Mand.«

»Jeg tænker, jeg passer bedst her,« svarede han tvært.

»Aa du!«

Hun vilde gaa igen, men vendte om i Døren.

»Vi har ikke spist al Gaasestegen, Jakob,« prøvede hun indsmigrende. »Skal jeg ikke varme noget til dig? Det er let gjort, og alle vi andre har faaet vor Part.«

»Nej Tak, Mette!« afslog han koldt. »Ingen Ulejlighed for min Skyld!«

Hun gav et Kast med Nakken, — det kendte Jakob nok — snerpede Munden sammen og traadte et Par Skridt nærmere.

»Det er fælt, saa ond du er i Aften, Jakob! Hvorfor er du det?«

»Aa—aa!«

»Har du været nede hos Jens Klosterskov?«

»Ja, det har jeg; men han har ingen Skyld, for han var slet ikke hjemme.«

»Hvad er det for en Bog, du læser i?«

Hun lagde begge Albuerne paa Bordet foran ham, drejede med et rask Tag Bogen om imod sig. — Han iagttog med Interesse, hvorledes Dunene paa hendes Overlæbe og Hage blev gennemsigtige ved at ses mod Lyset.

»Det er en Bog, du skulde læse, Mette!«

»Ja, laan mig den!«

»Men du kan jo ikke læse den. Hvad kan det saa hjælpe?«

»Du tror maaske ikke, jeg kan læse Dansk?«

»Nej.«

»Jeg skal fortælle dig, jeg læser Dansk lige saa godt som Tysk.«

»Saa—aa! Hvem har lært dig det?«

»Lært? Det har jeg lært mig selv; det er jo saa let. — Men nu varmer jeg lige godt Stegen, du spiser den vel nok?«

Hun lagde overtalende sin bløde Haand paa hans.

»Tak skal du have, Mette!« svarede han varmt.

»Det kunde jo nok være.«

Jakob lagde Bogen fra sig. Det gik ham i Aften, som det plejede at gaa, naar han var sammen med Mette, og Sognefogden og Kirsten ikke var til Stede. Saa passiarede de, eller skændtes, eller begge Dele, som han var i Humør til. For Øjeblikket sad han og smaalo.

»Hvad ler du af?« spurgte hun og saa ned ad sig, uden at opdage noget latterligt.

»Jeg ler af, at du kan læse Dansk, endda du ikke har lært det.«

»Er det da saa morsomt?«

»Aa nej, ikke just saa morsomt,« indrømmede han. »Men du er jo Slesvigholstener?«

»Skal du nu ævles igen?«

»Nej, vist ikke nej! Men er du da ikke Slesvigholstener?«

»Jo, hvad skulde jeg ellers være?«

»Nej, det forstaaer sig,« tilstod han beredvilligt. »Men jeg mener ellers, I Slesvigholstenerne paastaar, at Skrift-Dansk, Bog-Dansk, Københavner-Dansk eller hvad det er, I kalder det, er et fremmed Sprog for jer Slesvigere, et Sprog, I slet ikke kan forstaa, uden I har lært det, som de lærer for Eksempel Fransk? Er det ikke saadan, det hedder sig, Mette? — Naa, men nu siger du, at du kan læse Dansk lige saa godt som Tysk, endda du har lært paa det tyske i otte, ni Aar¹⁾, men aldrig har lært andet Dansk end det, der snakkes her paa Egnen. Det kan jeg ikke forstaa, Mette!«

»Du er en Drillepind,« erklærede hun kort. »Jeg vil ikke snakke mere med dig.«

»Nej, det kan jeg saa godt forstaa,« svarede

¹⁾ I Sønderjylland ophører Skolepligten for Piger først med det 16. Aar.

han spydigt. »Vi kan jo og godt lade være at snakke om det; men du skulde lige godt tænke paa det.«

Hun begyndte at tage af Bordet. I det samme kom Kirsten ud i Køkkenet.

»Nu maa vi have Vand paa til Punschen,« begyndte hun. — »Men,« udrød hun ved Synet af Jakob, »er du der! Da har Sognefogden endda savnet dig. Nu maa du op og hjælpe dem at spille Kort! — Ikke fin nok? — Jo, du kan saamænd godt gaa der op, for det er ikke andet end Bønder, der er samlede i Aften, og dem gør vi ikke saa stor Stads af.«

»Mo'r!«

Kirsten blev forfjamsket ved Datterens bebrejdende Blik; men hun fattede ikke, hvad galt der var i det, hun havde sagt.

Jakob, Sognefogden og et Par andre Mænd fik sig nu stillet an til en Sjavs ved den nederste Ende af et af de lange Borde. Men lidt efter kom Mette ind med en stor Terrin fuld af Punsch, som hun satte midt paa Bordet.

»Det er net af dig, at du sørger saadan for os, Mette,« sagde en tyk, sorthaaret Mand, der sad lige over for. »Tak skal du ha', min Pige! — Aa, Død og Pine!« vedblev han med forstilt Forskrækelse og kløede sin store Næse. »Det maatte jeg maaske ikke have sagt.«

»Du kunde i det mindste ha' ventet, til jeg bliver din Pige,« svarede hun med sit myndige Kast med Nakken.

»Ki-hi-hi!« lo Søren Helms, en lille Mand, der glinsede i Ansigtet, som om han havde været gnedet med Flæskesvær. »Søren Lundgaard har altid saa meget i Munden« — han gav hende et fortroligt Puf med Albuen — »giv ham kun af Grovfilen, Mette! Ki-hi-hi!«

Hun traadte ærgerlig et Skridt tilbage og maalte ham med et foragteligt Blik.

Han saa det dog ikke. Men Jakob havde set det, og det gottede ham: Nej, Søren! det bliver nok ikke dig, og det bliver maaske heller ikke dig, Søren Lundgaard, der bliver Svigerfader, naar I ser jer ret for! Han hensank i Drømmerier om en vis ung, lunefuld Pige, som ogsaa han havde været dødelig forelsket i fra første Gang, han saa hende, og som nok heller ikke endnu var ham saa ligegyldig, som han gerne vilde bilde sig selv ind. — Han forstod sig ikke paa hende. Havde hun nu ikke der gaaet og gjort dem saa forlibte begge to, som et Par gamle Rotter i en sød Ost, og saa mente hun maaske ikke mere med det, end om det havde været et Par Hottentotter. Godt var det, at han havde holdt sine Fingre hos sig selv! Nu skulde han nok vogte sig for at brænde dem.

Glassene var imidlertid bleven tømte og fyldte

paa ny, og nu blev det foreslaaet, at der skulde synges en Sang.

»Schleswig-Holstein meerumschlungen!« raabte Søren Lundgaard.

»Ja, ja!« raabte alle de andre. »Stem op, Jakob!«

»Nej, den synger jeg ikke,« erklærede Jakob bestemt.

»Jo, vist gør du saa!« paastod en.

»Vi ved jo godt, du er Dansker,« svarede en anden; »men det er jo lige meget.«

»Jeg synger den ikke,« erklærede Jakob endnu mere bestemt.

»Lad saa være, for Fanden!« raabte Søren Lundgaard og sendte ham et ondt Blik under de tykke, blæksorte Bryn. »Vi kan vel selv.«

Han rejste sig og hævdede sit Glas, og hele Forsamlingen fulgte hans Eksempel, saa nær som Jakob.

»Men du skal rejse dig!« truede Søren.

»Det raader jeg vel selv for,« mente Jakob.

»Hvad? Vil du ikke rejse dig!« truede den anden, ligbleg af Vrede. »Din, din — —!«

»Jeg kan jo gaa min Vej,« svarede Jakob sagtmodig og rejste sig resolut for at gøre Alvor af det.

»Hyss!« kom det fra det andet Bord. Det var Sognefogden.

»Hyss!« lød det fra hele Stuen.

Selskabet satte sig igen. Der blev ingen Sang af denne Gang. Men Jakob fik ikke Lov at gaa; Sognefogden sagde nej.

Mette og hendes Moder havde med stor Opmærksomhed fulgt Oprinet fra deres Plads i Døren mellem Stuerne.

»Det er alligevel et farlig stiggel Skidt, den Jakob,« hviskede Moderen hovedrystende.

»Ja, men han er jo Dansker, Mo'r,« indvendte Mette, »saa det er da ikke saa sært, at han — —«

»Aa, naar han vil tjene hans Brød her i Landet, er det vel ikke for meget at forlange, at han skal følge Landets Skik,« mente Moderen.

»Landets Skik?« gentog Datteren. »Ja, men —«

»Ja, siger du da ikke det?« spurgte Moderen forsigtigt. Hun var i sit tyveaarige Ægteskab bleven saa vant til at rette sig efter sin Mands, i de senere Aar tillige efter sin Datters Mening, saa der skulde noget ualmindeligt til, inden hendes egen kom frem; men skete det endelig, saa kunde den rejse sig som Trods.

»Aa, jeg vilde have sagt, at vi alle sammen, hver eneste en, burde holde paa det danske,« svarede Datteren afgørende.

»Ja, Bønderne maaske,« forsøgte Moderen at redde sig; »for det er vel nok en Slags Dansk, vi snakker, Gud bedre det! Men det kan vi jo ikke regne efter. Vi ser jo, hvilken Vej de trækker,

alle dem, der har lært noget, og de maa da vel være de klogeste.«

»Ja, Gud ved,« indvendte Mette; »for—e — —«

»Tys! ti du endelig stille med det!« advarede Moderen med et sængsteligt Sideblik efter Manden. »Ellers kan du nok let komme galt af Sted med din Fader.«

»Aa—aa!« svarede Mette og gav et Kast med Nakken.

Hun gik ud i Køkkenet, hvor Karlene endnu sad, hver med sin Bog, medens Pigerne stod midt i Opvaskningen. Hun smøgede Ærmerne op og tog fat med. Men der var ikke den sædvanlige Gang i Arbejdet. Der blev ikke sagt et Ord. Pigerne kunde nok se, naar Mette ikke var oplagt til Passiar; saa tav ogsaa de stille. — Hvert Øjeblik faldt hun i Tanker over dette mærkværdige, at jo mere hun tænkte over Spørgsmaalet om Forholdet mellem Tysk og Dansk, jo større blev det Vilderede, der snærede hende. Naar hun hørte Jakobs Udlægninger, kunde hun blive meget forbitret, fordi han ikke tog mindste Hensyn til andre end Bønderne. Men naar hun saa hørte Sagen fremstillet fra modsat Side, æggedes hun ogsaa til Modsigelse, fordi man der ikke tog Hensyn til de mange. Næsten al Tid var hun paa tværs af den, hun talte med. Hvilke Anskuelser hun til enhver Tid troede paa og forfægtede, var saaledes afhængig af det rene

Tilfælde. Hun sagde sig selv, at dette var Pjat, og hun ærgrede sig over det, men kunde dog ikke komme videre. Tit forekom det hende, at hun paa en eller anden mystisk Maade maatte være bleven sammensat af to uensartede Stykker, uden at man dog havde haft Held til at faa disse to til at hænge rigtig sammen.

Naar hun imidlertid, som nu i Aften, saa Jakob uforfærdet træde op mod en stor Forsamling, hvor der var baade Storbønder, Proprietærer og Sognefoged, saa holdt hun afgang med ham, netop fordi det var ham, og fordi hun fandt dette kækt og mandigt.

III.

Der var Dans i en af Udflyttergaardene, Ungdomsgilde.

Men som Glæden var paa sit højeste, sivede det Rygte ind, at Kongen nok skulde være død. Straks tav Musiken. Støjen lagde sig. Man samlede i hviskende Klynger paa Gulvet og i Krogene. Underlige, mørke, spøgelseagtige Anelser sneg sig lydløst, som paa Kludesko, fra Klynge til Klynge, og alle Ansigter var alvorlige.

Paa den lange Bænk, der løb langs Gavlen, sad en Karl, ganske for sig selv. Han saa ud til at

være af Middelhøjde, var tætbygget og havde skarpe, alvorlige Træk. Haaret skinnede lidt i det rødlige, var tyndt og allerede falden af højt op i Tindingerne. Som Følge deraf fik hans Pande Udseende af at være højere, end den i Virkeligheden var. Det var Jakob Andersen. Hans opmærksomme Blik fulgte alle de til Stede værende, og med Tilfredshed noterede han sig det Indtryk, Efterretningen havde gjort. Det var mere, end han havde turdet vente.

Paa en Gang skar en tør Stemme ubarmhertigt larmende gennem Stilheden:

»Naa, Spillemand, spil nu op igen! — Hvad Fanden rager det os, at vor Hertug¹⁾ er død? Vi faar nok en anden. Ha-ha-ha! Og vi kan da nok danse for det. Jeg ved for Resten ikke af, at han har gjort vi Slesvigholstenere noget godt.«

En Mængde misbilligende Blikke rettedes mod den talende, og Jakob var sprungen op.

»Aa nej,« sendte han ham slagfærdigt tilbage; »men du er vist heller ikke af de mest kløgtige, Søren Helms, siden du ikke en Gang ved, at Kristian den 8de var Konge.«

»Jo, jeg ved sgu nok, at han var Konge i Danmark,« brummede Søren; »men for vi Slesvigholstenere var han da nu Hertug.«

¹⁾ De rigtige Slesvigholstenere kaldte al Tid Danmarks Konge for Hertug, for dermed at markere deres Selvstændighed og deres Uafhængighed af Danmark.

»Vi Slesvigholstenere,« gentog Jakob drillende.
»Er du kanske Slesvigholstener?«

»Ja — saa bandede han — er jeg.«

»Men det kan da aldrig være ret, Søren,« vedblev Jakob.

»Er det ikke ret at være Slesvigholstener?« spurgte han forarget og saa sig om i Kredsen. »Er det ikke ret, Mette?« henvendte han til denne, der stod lige over for ham.

»Det ved jeg virkelig ikke, Søren!« lo hun haanligt.

»Du er da vel aldrig Tysker ogsaa?« vedblev Jakob som før.

»Jo, gu' er jeg saa, jo!«

»Men, Gud forbarme sig, Søren! Og det er du nødt til at sige paa Dansk!«

»Hvad er jeg!« raabte Søren forfjamsket ved den vældige Lattersalve, Forsamlingen affyrede imod ham som Svar paa Jakobs Bemærkning.

»Det er du da; du kan jo ikke sige det paa tysk, du kan jo ikke en Gang bande Fanden tage dig, paa tysk. — Det er for Resten sølle af dig, Søren, fejt sølle, at du saadan vil gaa og lyve for dig selv.«

»Lyve!« raabte Søren, rød i Hovedet som en Rødbede.

»Ja, vist saa — »lyve« — jeg sagde »lyve!« — Dit Maal røber dig jo, at du er en Galilæer. —

Bild du dig bare aldrig ind, at du passer ind i det store tyske Selskab. Det er du ikke nær fin nok til, Søren.«

Søren mærkede nok, at han var kommen galt af Sted, og nøjedes med at brumme noget om »Pottemandsviisdom«.

I samme Nu havde han den iltre Jakob lige paa Livet: »Hør nu, Søren! jeg vil lade dig vide, at den er snart lovlig gammeldags. Men har du Lyst, saa er her et Par ægte danske Næver, forstaar du!«

»Ja, vist saa!« raabtes der fra Forsamlingen. — De nærmeste lagde sig imellem. »I skulde vel ogsaa straks til at slaas, I to!«

Musiken spillede op til en rask Galopade. Jakob saa sig om blandt Pigerne. Mette stod ham nærmest. Hun smilte. Han greb hende med et fast Tag om Livet, stampede tre Gange i Gulvet, saa Huset rystede: »Huj!« og ind i Dansen fløj de.

Men der var to Par hadefulde Øjne, der fulgte dem. Det ene Par tilhørte en høj, slanktbygget Karl med et langt, blegt Ansigt og en stor Kongenæse.

Farten tog i Begyndelsen Vejret fra Mette; men den maatte sagtnes, efterhaanden som der kom flere med i Dansen.

Mette bøjede sig ind mod Jakob, hviskede ham ind i Øret: »Jeg forstaar ikke, at du gider give dig af med Søren Helms.«

»Saa—aa?« spurgte han tørt. »Jeg forstaar heller ikke, at du gider.«

Hun lo forlegent og sagde ikke mere.

Han med Kongenæsen kom straks hen til Jakob, da han havde sat sig.

»Er du nu alligvel ikke ræd for, at det kan blive lovlig lummert for dig her efter Dags, Jakob?«

»Hvorfor det?« spurgte denne.

»Fordi du er Dansker.«

»Har du kanske ondt i Sinde?«

»Ne—ej; men det kunde dog nok være, at vi Slesvigholstenere kunde faa i Sinde at ville være Herrer i vort eget Hus.«

»Vil I to nu ikke lade være med at skændes,« afbrød en anden Karl, idet han kom og pressede sig ned imellem dem.

»Skændes,« lo Jakob. »Nej, men det er Anders Lundgaard, der raaber i Skoven, og saa giver jeg ham Svar.«

— — — — — De to, Anders og Jakob, havde aldrig været rigtig til Vens. Der var for det første Nationalhadet; for Anders var ligesom sin Fader, en ivrig Slesvigholstener. Men ved Siden af var der maaske ogsaa noget andet, der spirede frem: onde Anelser i Anders' slesvigholstenske Sjæl.

Anders var, og vilde ogsaa gjerne gælde for en flot Karl. Han var næsten al Tid glatbarberet; men selv da havde hans Kinder, trods hans Ung-

dom, en mørkere Kulør som Følge af, at Stubbene af det alt for tæt saaede Skæg skinnede saa stærkt igennem Huden. Dette klædte ham dog for Resten ikke ilde. Han dansede godt, dansede meget, helst med Sognefogdens Mette. De to var som skabte til at trække i en Hamle, mente Folk. Høje og state-lige begge to. Hun Sognefogdens eneste Arving; han Søn af en af Byens Gaardmænd. At de gamle paa begge Sider gjerne saa Partiet ordnet, var ingen Hemmelighed. Og hele Sognet fandt det saa rimeligt. Var Søren Lundgaard end mindre vel lidt end Sognefogden, og havde han end ikke dennes Evne til at belægge sin Tale, saa var han til Gen-gæld dristigere, hensynsløs som faa, naar det gjaldt om at forfølge et Maal. En Mand, der ikke just havde mange Venner, men som heller ingen holdt af at gaa i Vejen, ikke en Gang med sine Ønsker.

Og nu de unge selv? — Ja, med Hensyn til ham var der ingen Tvivl, havde aldrig været det. At det til sidst vilde blive de to, skulde de gamle vel nok, om nødvendigt, sørge for, mente Folk. Men nægtes kunde det jo rigtignok ikke, at hun var noget ustadig i Kærlighedskapitlet, og nægtes kunde det heller ikke, at hun havde en Vilje, naar hun fik i Sinde at bruge den. Ikke underligt, at Anders Lundgaard kunde blive noget melankolsk imellem Stunder. Det var nok ikke al Tid forbundet med lutter Behagelighed at være Mettes Tilkom-

mende. Snart smilede hun til en, snart til en anden, og snart til flere paa en Gang. Helt meningsløst endda. Som nu den unge Søren Helms. For hvem var Søren? — Ikke andet end Søn af gamle Søren Helms, en lille Gaardmand, der intet havde til overs og ingen Ting betød i Sognet, men bare altid hængte i Halen af de store. Køn var Søren nu heller ikke. men firskaaren og korthalset; desuden en underlig Blanding af Enfoldighed, Ondskabsfuldhed og Snuhed; men som Følge af den sidste Egenskab spillede han endda en Rolle blandt de unge.

Den Aften var han rent ovenud optaget af Mette, dansede med hende, trippede omkring hende som en Ilder om en Kurv Æg. Men Anders Lundgaard vilde ikke lade sig skubbe i Grebningen, og de to gik nu og tværede til hinanden hele Aftenen.

Imidlertid kom Punschen paa Bordet, og foreløbig lod det, som den skulde øve sin bekendte forsonende Indflydelse paa Gemytterne. Søren fik Anders Lundgaard under den ene Arm, Jakob under den anden, og sejlede saa sammen med dem i al Venskabelighed ind til Bordet i Dørnset.

Uden for Bordet stimlede Pigerne og en Del af Karlene sammen for at se, hvad Ende det vilde tage med de to, der var falden i Sørens Klør, for den var ikke til, der kunde drikke ham under Bordet; Punschen gik i ham som Vand i en bund-

løs Støvle. Mellem Tilskuerne var ogsaa Mette. Jakob opdagede hende straks, opdagede ogsaa, at Smilet var væk. — Nu er hun lige godt bekymret for sin Anders, tænkte han og skyllede en hel Skaal Punsch ned.

»Død og Pine, hvor Jyden han drikker i Aften!« fniste en af Drengene.

Øjeblikkelig fo'r Blodet op paa Kogepunktet. Spot bed haardt paa Jakobs Skind. Men han tog det i sig igen. »Du er i Grunden ogsaa et Fæ,« sagde han til sig selv, »at du vil lade Søren Helms trække dig til Vands.«

Han forsøgte at komme ud; men de sad alt for fast paa begge Sider, og Søren hug desuden en Klo i ham.

»Hvad skal det betyde, Jakob? Vil du svigte et godt Lag? — Fuld? — Nej, hvem siger, at vi skal drikke os fulde? Vi andre vil — saa bandte han — heller ikke være fulde!«

Jakob maatte sætte sig igen. Men før nogen vidste et Ord af, var han sprunget op, Foden paa Bordet, midt imellem Kopper og Glas, Hovedet mod Loftet, saa Støv og Ormemel dryssede ned over hele Selskabet, og med et Spring stod han ude paa Gulvet. Pigerne hvinede, Drikkebrødrene hylede, larmede, skældte; men Jakob vendte sig om i Døren med et lystigt maabende Ansigt: »Gør mig det efter!«

Saa op til Dansen. Et Øjeblik efter havde han Søren lige i Hælene, og Anders lige efter Søren, »Naa saadan!« lo han ved sig selv, »ja, hæng I bare i!« Han trak sig ud af Dansen. Det var en Svejtrit. Anders tog hvert Spring som et hoppende Favnamaal. Søren puffedes ud i Krogene den ene Gang efter den anden; men han samlede sig sammen paa ny, puklede paa igen, og blev ved, til Musikken endelig tav.

»En til, Spillemand!« raabte Anders sveddampende, og strøg det vaade Haar i Vejret. »Søren, vi tager os en frisk.«

»Det var ret, Anders,« spottede Jakob; »naar du bliver saadan ved, saa giver Mette sig nok.«

Men Anders hørte det ikke. — Igen gik det, rundt som en Hvirvelstorm. De to Par var ene paa Gulvet. »Huits!« hujede Anders, hver Gang han tørnede mod Søren.

Jakob stod i Døren med Benene over Kors og Haanden mod Karmen. Mette saa hans spottende Smil og kom hen til ham.

»Skal du ikke være med, Jakob?«

«Ne—ej, jeg morer mig bedst ved at se paa,« svarede han langsomt, »og holder for meget af min Magelighed,« føjede han til.

»De er nok ikke rigtig Venner i Aften, de to,« prøvede hun. »Hvad mon der er dem imellem?«

»Ja, sig mig det, Mette.«

«Du tager fejl, Jakob.»

»Saa—aa!«

»Jeg skal sige dig 'et: Et Par rigtige Narre er de.«

Han sendte hende et hastigt Sideblik. Hun forekom ham endnu mere forførende smuk end nogen Sinde, som hun stod der med sænkede Øjenlaag, og dog saa dronninglig stolt. Han blev svimmel, gispede efter Vejret, før han droges ned i de varme, bløde Bølgers koglende Hvirvel. Nogle faa Øjeblikke varede Rusen. Men for nitten hundrede og ni og halvfemsindstyvende Gang sejrede hans Vagtsomhed og Mistro.

»Men Pottemandsdrengen skal ikke være den tredje,« svarede han haardt og blev staaende, stiv som en Gærdestav.

Hun blev blussende rød helt ned paa Halsen. Han gjorde Plads for hende. Hun gik ind i Dørsnet, der for Øjeblikket var tomt, kom lidt efter ud med Overtøjet paa. Jakob, der endnu stod paa samme Sted, lod, som han ikke saa hende.

Men bag efter fortrød han det. Det var en stor Indbildning med Sejren, desværre! Hver Gang han troede at være færdig, maatte han begynde den paa ny, den vaandefulde Kamp med sig selv: Hvor hun er smuk — og klog! — Ja, men hun er jo Gaardmandsdatteren, opdraget til at være elskværdig og nedladende, men ogsaa til at se ned paa dig og dine Lige, ligesom hendes Fader gør

det. — Men hvis hun nu elsker dig? Jo—o! men hendes Fader giver aldrig sit Minde — og hun selv er jo ustadig som en Vejrhan. Det ender alligevel med, at hun smider dig væk, dig, den fattige »Pottemandsdreng«. Aa—aah! Men i Aften kunde hun have blevet hans. Hans Hjerte bankede voldsomt. Skulde han ile bag efter hende? Hvis hun nu gik og græd derude, græd for ham? Han havde den inderligste Medlidenhed med hende — og med sig selv — Snak, ingen Tossestreger, Jakob!

Han blev, hvor han var.

Omsider hørte den vilde Dans op, og der blev meget stille. Søren savnede snart Mette i Stuen, søgte hende forgæves i den anden, forvissede sig om, at Anders Lundgaard var der, greb sin Kasket for at komme af Sted.

»Jeg kan sige dig noget nyt, Søren,« hviskede Jakob skadefro.

»Lad os høre. Hvad godt?«

»Mette sagde noget til mig for lidt siden om to Narre.«

»Det er Løgn «

»Naa, ja, ja da; men saa ønsker jeg dig god Fornøjelse paa Jagten.«

»Grinebider!« vrængede Søren og skaffede sig Plads.

Det var bleven Frostvejrn igen; men Sneen kunde dog endnu ikke bære. Han sank i til Anklerne; Sveden piblede ud af Panden paa ham og drev ham ned i Øjnene; hans Skjorte krøb op og lagde sig som en vaad Rulle om hans Lænd. Men af Sted maatte han, over Grønjord og Vintersæd, gennem Pløjejord og Hasselhegn. Han maatte jo indhente Lykken, før den forsvandt.

Først ved hendes Faders Havelaage standsede han. Der var endnu ingen at se eller høre; men han var vis paa, at hun umuligt kunde være kommen, efter som hun havde saa lang en Omvej at gaa. Han maatte bevæge sig for at holde Varmen; frem og tilbage; en Snes Minutter. — Da saa han nogen færdes nede paa Vejen. Han skjulte sig bag Tjørnehækken.

Det var hende. Hun gav et Skrig, da han pludselig stod for hende.

»Hvor du køs mig!« udbød hun ærgerligt. »Hvad skal du her, Søren?«

Hjertet sank ham helt ned i Maven ved denne Tiltale, der slet ikke var kærlig.

»Jeg vilde — vilde gerne tale lidt med dig, Mette.«

»Men du har jo haft den hele Aften.«

»Jeg kunde jo ikke komme ad,« klagede han. »Skal vi ikke gaa ned i Kostalden?«

»Nej,« afslog hun bestemt, »jeg er søvnig. — Hvad vil du?«

»Ja det — det — det var jo det — --- —«

»Det er for koldt at staa her,« afbrød hun. »Du kan vel gemme det til en anden Gang.«

Hun skød ham til Side og gik rask op ad Havegangen, ærgerlig og ydmyget.

Hun var ikke søvnig, ikke det mindste, men frygtelig flov, forbitret, grædefærdig. Et Frieri af en saadan Dumrian! Aa, hun burde jo have givet ham en ordentlig en paa Kassen, burde hun. — Men Jakob, Jakob! At han nænnede ligefrem at træde paa hende Hun var vred paa ham, rasende, skammede sig i Følelsen af, at hun var gaaet videre over for ham, end det sømmede sig for hende som Kvinde; — hun, der havde Tilbedere nok til at brolægge en hel Købstadgade med. Og han, en Tjenestekarl, der ikke ejede Salt til et Æg! — Meget sandt; men denne Tjenestekarl var jo rigtig nok Jakob Andersen! Aa, hun maatte beundre ham alligevel, hans Stolthed, hans Mod, hans Støthed. Ikke ud af Flækken, hvem han end havde for sig. Men hun selv — aa, Gud fri os! Det havde pludselig slaaet hende, at han jo maatte anse, og hele Tiden havde anset hende for en løs, forfløjen Flane. Aa, at hun kunde være dum nok til at tro, at hun kunde vinde Jakob paa den Maade Hun ønskede, de sad paa Hækkenfeld,

baade Anders Lündgaard, Søren Helms og alle de andre. Men at Jakob dog ikke ogsaa kunde se og forstaa!

Hun kastede sig fra den ene Side af Sengen til den anden; det var hende umuligt at falde i Søvn.

IV.

En Kanetur, i susende Fart, langt, langt væk, maaske helt ned til Svingelskoven?

Aa ja! Naar man er ung, kun nitten Aar gammel, naar man har rødt, varmt Blod i alle Aarer, naar Verden al Tid kun har haft lutter Smil og Elskværdighed at byde, naar man drømmer om Kærlighedslykke!

En Kanetur! Ud fra Kakkelovnen! Ud i den gnistrende kolde Februarluft!

Hun stod ved Vinduet i Køkkenet. Tjenestedrengen gik i det samme over Gaarden; Sneen skreg højt under hans Træsko. En smal Strimmel langs den vestlige Længe laa allerede i Skygge. Hun gik ind i Dørnset, hvor Familien altid opholdt sig om Søndagen. Ud over Markerne, over de utallige Hegn, over Bankerne der langt i Syd, sprang Tusinder af Gnister op i det rene Søndagssolskær.

En Kanetur, ved hans Side, og med ham til Kusk! Ham alene! — Saa Forstaaelse, Forstaaelse, Forsoning og — — —! Mette var hverken blind eller dum. Jakob var just ikke let at blive klog paa, hvor han ikke vilde være det. Men alligevel — — —. Hun indsaa imidlertid nok, at fra ham kunde Begyndelsen ikke ventes; hun indsaa det nu, og hun bævede i undseelig, frygtsom Henrykkelse.

»Skal vi ikke have en Kanetur i Dag, Fader?« begyndte hun diplomatisk.

»Nej, det har jeg ingen Lyst til,« svarede han tvært og saa ikke op fra sit Wochenblatt og sin dansk-tyske Ordbog, som han nu tog til Hjælp under Læsningen.

Han var i sit misfornøjede Hjørne. Bogligt Slid laa ikke for ham. I sin Tid havde han haabet at slippe saa let til det tyske; Mette lærte det jo af Lærerinden, og fra Mette skulde det lidt efter lidt brede sig til ham og Kirsten, saa det til sidst blev dem naturligt at tale det. Ak ja! Men det var aldrig blevet til noget videre med Mette. Hun slægtede ikke rigtig ham paa, manglede hans aabne Sans for den højere Dannelse, undsaa sig ved at tale det »fine« tyske Sprog. Han kunde naturligvis dog den Gang have faaet sin Villie med hende; nu — men for sent — angrede han sin Svaghed over for det Pigebarn.

Men Mette stod endnu og saa paa ham, som om hun ikke ret havde forstaaet, hvad han sagde.

»Og jeg kan heller ikke godt nære mig, naar det er saa koldt,« føjede han til i en mildere Tone; for han var endnu svag.

»Men vilde du da ikke og gjerne, Moder?« spurgte hun.

»Nej, det vil jeg da rigtignok ikke, naar jeg kan blive fri,« lo denne.

Saa var Mette nær ved at være raadvild, lod det.

»Jeg vilde endda saa gjerne,« bad hun.

»Ja, saa ved jeg ikke bedre, end at du ser at snakke godt for Jakob,« mente hendes Fader. »Hvis han vil, saa kan I tage den røde og den bitte Kane.«

Ja, det var da ret nok, det kunde de jo ogsaa. Og hun ud i Køkkenet, hvor Folkene sad.

»Tykkes du ikke, det kunde være net at faa en Kanetur i Dag, Jakob?«

»Jo—o, det tykkes jeg jo nok,« svarede denne opmærksomt. »Det tykkes du kanske og?«

»Ja — og Fader gav os Lov til at tage den røde og den bitte Kane, hvis du vil køre.«

»Naa? — Og saa?«

»Ja, saa vilde jeg jo gjerne bede dig pænt om — — — hvis du da ikke er ked ad det.«

»Hvor naar skal vi køre?«

»Saa snart du er færdig.«

»Jeg er færdig om ti Minutter.«

»Tak, det var godt, saa er jeg og færdig.«

Atter stod hun i Vinduet med Hat og Handsker, og det store, tykke Sjal over Armen, færdig til Kaneturen. Hun var højere end de fleste Kvinder; man tog ikke nemt fejl af hende; hendes ranke Holdning og det sikre Udtryk i Øjet fortalte, at hun var Storbondens, Sognefogdens, Hans Iversens Datter. En sund, naturlig Rødme farvede hendes Kinder. I Ørene bar hun to smaa Ørenringe af ægte Guld; de klædte hende, ikke mindre godt end den graa, hjemmegjorte Hvergarnskjole. Hendes Hænder var store og røde, med lange Fingre, og bar for Resten Mærker af Arbejde.

Imens trak Jakob Kanen ud, børstede Støvet af den og spændte for. Hun stod og nød det. Han var af den Slags Mennesker, der aldrig havde travlt, tilsyneladende; men alt, hvad han skulde tage paa, laa mærkværdigt lige for Haanden, og det var, som havde han en Staal fjeder i hvert Led. Det saa godt ud paa ham, naar han arbejdede, lige meget med hvad. Hun beundrede ham for det, havde al Tid gjort det; for hun havde, ligesom de fleste af hendes Landsmænd og Landsmandinder i snævrere Forstand Anlæg for Rægning med reelle Værdier, og det havde hun ikke efter nogen fremmed.

Hendes Fader havde nok vidst, hvad han gjorde, naar han hvert Aar lagde paa Jakobs Løn, for

hvert Aar gav ham større Ansvar. Jakob stod højt anskreven hos Sognefogden.

Derfor ogsaa hos Kirsten.

Med Datteren var det noget andet. Hendes Forældre havde al Tid set noget ualmindeligt i hende; derfor fik hun tidlig sine egne Meninger, uafhængig af hendes Forældres. — Det første Aars Tid lagde hun slet ikke Mærke til den fattige Hyrdedreng, havde ingen Anelse om hans ydmyge, tavse Tilbedelse. Hun var alt for optaget af sine Veninder, sin Leg og sin Skolegang. Men saa kom der en Tid, da Faderen al Tid roste Jakob for hans Flid og Dygtighed, en Tid, da Jakob begyndte at faa høj Løn, fik bedre Klæder, mere Mod, fik et Ord med i de unges Lag, som han alt længe havde gjort sig gældende ved Arbejdet.

Imens havde Mette udviklet sig til en Skønhed. — Tallet paa dem, der Tid efter anden forsøgte at gaa Anders Lundgaard i Bedene, og som voldte ham Bekymringer og Ærgrelser, var ikke lille; men i det Tal var Jakob ikke; ikke fordi han var lavet af Træ, saa lidt som andre unge Mennesker. Han saa nok, hvad alle andre saa, og han saa det hver Dag; hans Fantasier laa i den ene Vægtskaal, hans gode Forstand og Vilje i den anden, og den Vægt var i evig Uro. Sjælefred kendte Jakob kun meget lidt til; men Pottemandsdrengen var klog nok til at erkende, at den Blomst ikke

var plantet for ham. For ikke at røbe sig selv, udsætte sig for at henfalde til Dumheder, valgte han at gøre Nar.

Trods hendes Begavelse og al hendes Skolegang, var han hende dog overlegen i Kundskaber, det mærkede han snart.

»Men du har jo lært Tysk, Mette!« plejede han at sige med et spottende Grin. »Hvad gør saa det, at du ellers ingen Ting ved!«

Over for denne Spot stod hun værgeløs, og den mødte hende ved enhver Lejlighed. Forholdet mellem dem maatte absolut betegnes som fjendtligt.

Men Jakob var ikke som de andre, og kunde ikke behandles som de andre. Der kom en Tid, da ogsaa Mettes Sjælefred blev forstyrret, da hun ved de Smil, hun ofrede paa Anders Lundgaard og alle de andre, hemmelig kun tænkte paa Jakob. Denne mærkede nok Forandringen, men var, forstaaeligt nok, stærkt i Tvivl om, hvilken og hvor stor Betydning han skulde tillægge den. Følgelig var han paa sin Post, han vilde ikke smides til Side som en oplidt Halmvisk.

— — — »Værs'god, Jomfru! nu er der spændt for!« meldte Jakob ironisk flot.

Det gav et Sæt i hende, og hun blev meget be-
drøvet. Mere skulde der ikke til; nu, da det skulde blive til Alvor med Kaneturen, som hun havde planlagt for flere Dage siden og glædet sig saa

meget til, nu var hun nær ved at ønske, at hun kunde have blevet hjemme. Naar Jakob var i det Hjørne, saa vilde Modet svigte hende, og de vilde ikke komme videre, end de i Forvejen var.

»Skal vi ikke lade være at tage den »Jomfru« med?« bad hun.

»Hvad, er du bleven omsindet?« spurgte han forundret.

»Ne—ej; men jeg tykkes, du kunde lade den »Jomfru« være i Fred.«

»Naa—aa! — Du kan vel taale en Spøg?« lo han, en Smule beskæmmet.

Sognefogden kom med sin Kappe: »Du har for lidt Overtøj, Jakob.«

»Aa, det gik ellers nok med det,« mente han.

Han sprang op og satte sig hos Mette. Et Piske-smæld, og i næste Nu fløj Kanen ud ad Porten, svingede ned mod Byen, ud ad Gaden. Jakob havde kun Øje for den røde; den havde hvilet i lang Tid og gik nu haardt til Tømmen.

»Han er nok ikke nem at holde i Dag?« forsøgte Mette.

»Er du ræd, vi skal køre løbsk?« spurgte han fornærmet.

»Ne—ej.«

»Ja, for saa kunde vi vende om og køre hjem igen,« tilbød han. »Saa var den Kanetur forbi!«

Hun blev vred. Rødmen fo'r op i hendes Kinder.

»Herregud, Jakob! hvad er der i Vejen med dig?« klagede hun.

»Ingen Ting,« svarede han ligegyldigt.

»Her gaar jeg hver eneste Dag og ved ikke, hvordan jeg tør snakke til dig.«

»Saa—aa?«

»Akkurat som det var skrøbelige Jydepotter, en havde at færdes med.«

»Ja, men du ved jo og nok, at jeg er »Pottemandsdreng«,« lo han bittert, »og ikke saa lidt i Familie med Jydepotterne.«

»Saa. Ja, der fik jeg det sagt,« svarede hun ærgerligt. »Men hvad er det for noget Snak med den Pottemandsdreng; har jeg nogen Sinde kaldt dig saadan eller min Fader, eller min Moder? — Naa, og saa ved jeg for Resten ikke bedre, end at det er en ærlig Haandtering at være Pottemand, og heller ikke ved jeg af, at nogen har noget at sige din Fader paa.«

»Det ved jeg heller ikke.«

»Naa, men saa forstaar jeg heller ikke, hvorfor du skammer dig ved ham, og hvorfor du al Tid skal møde med den »Pottemandsdreng«, naar du snakker til mig, og hvorfor du ikke kan snakke til mig, som til andre Mennesker.«

»Det er din egen Skyld, Mette!« oplyste han.

»Det er ikke sandt,« paastod hun. »Hvordan er det min Skyld? Vil du ikke sige mig det?«

Men det kunde Jakob netop ikke sige, derfor tav han, og snart faldt han i Tanker over, hvor underligt det i Grunden var, at her sad de to saa stive som et Par Milepæle og stirrede ud i Luften uden at sige et Muk til hinanden. Han tvivlede jo dog egentlig slet ikke om, at hun kun ventede paa et Ord fra hans Side. Og hvad saa — skulde hun saa virkelig siden slaa ham fejl, saa kunde han jo rejse sin Vej fra den Skam; stort værre, end han havde det, som han sad i det med hende, kunde han vel ikke let faa det. — Ja, saa vidt havde han været saa længe; men der var en Forhindring, han aldrig havde kunnet komme over: at det naturligvis vilde blive sagt, at det var Hans Iversens Penge, han havde bejlet til. Men var det i Grunden dog ikke dumt at bryde sig om, hvad Folk kunde hitte paa at sige, og var det ikke Synd mod hende, og mod ham selv?

Han fik en næsten ustyrlig Lyst til at se hende ind i Ansigtet; men han maatte nøjes med at dreje Øjnene mod den Side, og det gav ikke synderlig Oplysning.

»Hyp, røde! — Nu har han ligegodt sprættet det kaade af sig,« vedblev han, henvendt til Mette.

»Det kan være, han nu havde mere Lyst til at komme op at age,« mente hun, glad ved at Jakob dog var kommet til Mæle igen.

De var imidlertid komne ind paa en Vej, hvor Snekasterne ikke havde været.

»Her kunde vi egentlig nok vælte,« oplyste han og hældede sig stærkt over mod hende, sandsynligvis for Balancens Skyld. »Hvad om jeg væltede dig, Mette!«

»Ja, det maa du skam vide,« lo hun.

»Men Sneen skærer mig i Øjnene,« klagede han.

»Ja, ja,« trøstede hun sig; »vælter vi, saa — —«

Hun vilde have sagt: »saa falder vi blødt,« men fik ikke fuldført, før Kanen laa paa Siden, Jakob i Sneen og hun oven paa.

»Se, der har vi 'et!« lo hun overgivent; »saadan kører Sognefogdens Avlskarl i Stads med hans Datter!«

Dette var for meget, endog for Jakob. Han slog sin frie Arm om hendes Hals, saa hende i Øjet, som spurgte han om Forlov, og — hentede sig et Kys.

Men han slap hende hurtigt igen.

»Det kom saadan — for Vanvare, Mette,« stammede han forlegent.

»Ha-ha-ha!« lo hun, sprang op og rakte ham Haanden. »Det kan jeg næsten tænke mig, Jakob! for ellers drog du vist nødig til det.«

Han saa igen paa hende; hun var lige saa rød som Kanetæppet, næsten.

»Men jeg tror lige godt, at jeg prøver 'et en Gang till!«

Han kyssede, og kyssede igen.

Saa stod de en Stund og saa paa hinanden, forlegne og forundrede over deres nyfødte Lykke.

»Men jeg mente ellers, at der var en anden, du skulde have?« indvendte han.

»Nej, Jakob! Ingen andre end dig,« paastod hun; »aldrig i Verden. Men lad os nu prøve at komme op at køre igen, saa skal jeg fortælle dig det hele.«

— — — Dette med Anders Lundgaard havde fra først af hverken været hende med eller imod, hun var jo et Barn den Gang, og det var hendes og hans Forældres Værk. Siden stødte det hende, at Sagen betragtedes som afgjort, uden at hun nogen Sinde var bleven spurgt, men mest, at han mente at have lovformelig Ret til hende.

At Jakob var klog og dygtig, havde hun al Tid vidst; men saa havde hun tillige opdaget, hvor mandig og køn han var, og saa — — — ja, saa vidste hun for Resten ikke mere; kun kunde hun sige ham, at det var over et Aar siden, hun kom paa det rene med sig selv om, at blev det ikke ham, saa blev det ingen. »For jeg vidste jo godt, Jakob, at du ikke var saa ond, som du gjorde dig over for mig. Men stolt var du, Jakob!« Hun gemte sig ind hos ham.

»Ja, det var jo det, at jeg var den fattige Pottemandsdreng,« undskyldte han sig. »For havde du været min Lige — —«

»Akkurat ja, det var »Pottemandsdrengen«; men nu snakker vi ikke mere om ham. Jeg ved, at du tager mig ikke for min Gaards eller mine Penges Skyld; for jeg har saamænd døjet nok og gjort Kunster nok for at faa fat i dig, Jakob!«

Den røde var skikkelig nu, han tillod Jakob at lukke Mettes Mund med et nyt Kys.

Ellers var der meget at overveje. Foreløbig var de enige om, at Drilleriet saa nogenlunde maatte vedligeholdes for Skinnets Skyld. Det andet, Jakob tænkte paa, maatte gemmes til en anden Gang.

»Men sig mig dog en Gang, Mette! — — ja, det er lidt underligt at spørge om; men har — har Anders Lundgaard nogen Sinde kysset dig?«

»Nej,« svarede hun rødmende, »det har han aldrig, Jakob!«

Jakob blev glad.

»Men I var jo dog som Kærestefolk paa en Maade?«

»Ja, paa en Maade,« lo hun. »Det er heller ikke hans Skyld, han har tit nok budt sig til.«

V.

Det var, som en stor Haand i gamle, meget gamle Dage havde rystet Hjemsted Sogn — som man ryster en Flaske med Vand, Ler, Sand og

Grus; det hele ordner sig bagefter lagvis. Tre Lag havde der dannet sig i Hjemsted: underst Husmændene, med og uden Have; derefter Kaadnere (Boelsmænd), og øverst Gaardmændene. Saa var der indtraadt Ro — Ro i Aarhundreder; Lagene laa der; enhver passede i sin Plads — den Plads, hvor Faderen havde passet, og hvor Sønnen ogsaa skulde passe.

Alt dette var nu saa selvfølgelig; Gaardmænd, Kaadnere og Husmænd omgikkes selskabeligt og venskabeligt som Ligemænd med hinanden i Bylagene. Men de almindelige Lag laa der ligefuldt, næsten uden Forstyrrelse. Det kunde ske, at en Kaadnerfamilie, under heldige Omstændigheder, i et Par Slægtled kunde rykke op i Gaardmændenes Lag; men for rigtig Gaardmand af gammelt Blod blev dog, i heldigste Tilfælde, først hans Søn regnet. Det kunde ogsaa ske, at en Gaardmands Sønner maatte nøjes med at blive Kaadnere; men de blev dog hele deres Levetid regnede for en noget bedre Slags.

Naturnødvendigheden havde ordnet alt. Naturnødvendigheden finder vi os alle i, og gør slet ingen Snak om den Ting, tænker ikke over den. I Hjemsted fandt man sig i den med Tilfredshed, enhver paa sin Plads, over eller under.

— — Hjemsted var et Rige for sig, havde været det i Aarhundreder. Den oprindelige Forfatning

havde rimeligvis dannet sig selv en Gang i længst forsvunden Tid; men i Aarhundredernes Løb var den stiltiende bleven ændret adskillige Gange efter Tidens Behov, dog al Tid enten enevældigt Monarki eller aristokratisk Republik, al Tid med fødte Regentlægter. De herskede i Kraft af Penge, Klogskab, Veltalenhed eller en anden Naturnødvendighed, og saa længe denne var til Stede. Naturnødvendigheden havde lagt Magten i Hænderne paa lutter Gaardmandsfamilier; ingen ræsonnerede over den Ting, Regimentet var desuden mildt.

Men Hjemsted var mere end et Rige; den var en Verden for sig. Der gik en Landevej igennem, den kom fra fjærne Verdener, og førte til andre fjærne Verdener. I Hjemsted vidste man jo nok, at der var saadanne til; enkelte havde desuden været der ude og havde set lidt af dem; men alligevel — man levede i sin egen, de andre kom ikke en ved. Hvad der der ude blev tænkt, arbejdet, kæmpet, lidt, stridt — ingen brød sig om det; derfor var man saa lykkelig, enhver i sin Stilling.

Hjemsted var en slesvigsk Landsby, som den var endnu i Fyrreerne.

Hans Iversen var Byens enevældige Konge; men Hans Iversen var Ven med Hertugen, med Herredsfogden og Præsten. Han holdt »Itzehoe Wochenblatt«; Kanalerne mod Syd var aabne, de slesvig-

holstenske Vande havde begyndt at trække ind. Sognets Folk saa paa det med Undren, fra først af tillige maaske halvt med Uvilje; men man vidste, at man burde være tilfreds. Hans Iversen var jo den klogeste, og han var en mild Hersker.

Der havde dog begyndt at danne sig en Opposition; men den var faatallig og svag.

— Jens Klosterskov i Træsøl hørte til en lidet anset Slægt. Hans Fader havde været Procesmager, og var derfor fattig og ilde lidt. Jens var klogere, godmodigere, forsigtigere; men han havde som sin Fader sine egne Meninger. Han var flittig og dygtig, og arbejdede sig med sikre Tag ud af Armoden.

Han havde, som sagt, en dansk Bogsamling i sit Hjem. Den blev, som Aarene gik, stadig flittigere benyttet af Hjemstederne, som undredes over de mærkelige Ting, der i gamle Dage var foregaaet i det fjærne, fattige Danmark, og man fandt, at Læsning var et godt og behageligt Tidsfordriv.

Jens Klosterskov holdt »Dannevirke«; den skulde være en anden Kanal, ad hvilken danske Vande skulde ledes ind over Hjemsted. Men »Dannevirke«s Rygte var ikke godt, og Jens kom ikke langt med sin Dannevirke-Snak; derimod var der andre af hans Planer, som fandt nok saa megen Forstaaelse.

Hans Iversen holdt Tyr og Orne for hele Sognet. Det samme havde hans Fader gjort før ham. Saa

længe Hans var yngre og var Handelsmand, havde han al Tid gode Dyr; men i de senere Aar var de, som Følge af Mangel paa Blodfornyelse, stadig bleven ringere, og det virkede skadeligt tilbage paa hele Sognets Besætning. Ingen saa dette klarere end Jens Klosterskov. — Han vilde gjerne haft en af de ældre, mere ansete Gaardmænd til at paatale Sagen ved det aarlige Tyre- og Ornegilde; men da ingen var at formaa til det, gjorde han det endelig selv. Og først, da han mærkede, at det ikke havde hjulpet, begyndte han efter mange Betæneligheder selv at træffe sine Forberedelser.

Tidligere end nogen anden var Jakob bleven indviet i Jens Klosterskovs Planer. Han kunde ikke andet end opmuntre ham; men halvt om halvt gjorde det ham alligevel ondt for hans Husbond, der i Jens' Adfærd vilde se en personlig Fornærmelse og vilde tage sig et Nederlag meget nær; han ønskede derfor at forberede ham.

En Aften sent, sidst i Februar, en halv Snes Dage efter Kaneturen, havde han i Køkkenet et Stævnemøde med sin Mette. Det var ellers resikerligt nok — men hvad udsætter et Par elskende sig ikke for — og kunde først udføres, efter at alle andre vare gaaede til Ro. Den Aften fortalte han hende som en Indledning til, hvad han ellers havde paa Hjerte, at Jens Klosterskov havde i Sinde selv at holde Tyr og Orne.

»Ja, det er jo en grum Karl, den Jens Klosterskov,« mente hun.

»Aa nej, det vil jeg just ikke sige.«

»Nej, og hvorfor det!« lo hun; »fordi I er et Par rigtige Danskere, I to.«

»Har du noget imod det?« spurgte han.

»Ne—ej, saa—mænd,« hun trak det uhyre langt ud. »Men det er jeg ræd for, der er andre, der har.«

»Vil du høre en Historie,« bad han, »om en Mand, du ikke kan lide, hverken dig eller din Fader; for I kendte ham ikke; for hvis I havde kendt ham og forstaaet ham, og forstaaet, hvad det egentlig drejer sig om her i Slesvig, saa vilde I have holdt af ham. Nu er han død; men han var en Hædersmand til Fingerspidserne. Derfor blev han misforstaaet og forfulgt.«

»Du gør mig da voldsom nysgerrig!«

»Men du skal love mig, at du ikke vil blive vred?« bad han.

»Ja, det skal jeg nok.«

Han tog hendes Haand. Der gik et Øjeblik med søngstelig Overvejelse. Det var et Livsspørgsmaal. Af hendes Stilling til det afgang hans og hendes Fremtidslykke. Allerede hin Dag paa Kaneturen havde det spillet ham paa Læben, og det havde forfulgt ham Nat og Dag siden: Kunde Mette blive dansk? Hvis hun ikke kunde, eller i det mindste kunde tillade ham at være det, lige saa fuldt som

før, da saa han ingen anden Udvej, end at de maatte skilles.

»Det er om Peter Hjorth Lorentzen,« begyndte han.

»Om Peter Hjorth Lorentzen?« spurgte hun i højeste Grad forbavset.

»Ja, og om mig selv. — Ser du, det var et af de sidste Aar, jeg gik i Skole. Vi havde en gammel Degn; men det var en god, gammel Mand, og jeg har ham at takke for meget godt. Saa en Dag kom han ind og fortalte os Børn, at nu var Peter Hjorth Lorentzen bleven valgt ind i Stænderne igen, efter at han var gaaet over til Danskerne. Ja, jeg kan jo nu ikke saadan huske hans Ord; men det var da Mening af det, og vi kunde forstaa, at den gamle var voldsom glad over det. Jeg glemmer det aldrig. Det var første Gang, jeg hørte Peter Hjorth Lorentzens Navn. Men siden har jeg læst meget om ham. Og nu ved jeg jo godt, at din Fader skylder ham for, at han var en Landsforræder; men det tager han nu helt fejl i. Ser du, Peter Hjorth Lorentzen var al sin Tid en Ven af Bønder og andre Smaaafolk, og det troede han i Førstningen og, at Hertugen og de andre Slesvigholstenere var, og derfor holdt han sig til dem. Men saa kiggede han deHerrer for dybt i Kortene og saa, at det var lutter Rævestreger med dem. De vilde blot have Magten, og naar de havde faaet den, saa skulde vi med Vold og Magt gøres

til Tyskere alle sammen. Se, det tyktes Peter Hjorth Lorentzen var Uret, derfor blev han Dansker, og — — —«

»Jeg kan ikke forstaa,« afbrød Mette ærgerligt, »at du tænker saa meget paa det Tysker- og Danskervæsen, og jeg kan heller ikke forstaa, at du har saa meget imod den Hertug; for han er nu alligevel en net Mand; ogsaa mod Smaaafolk.«

»Det kan godt være, at han er det,« indrømmede Jakob, »saa længe Folk vil føje dem efter ham; men naar de nu ikke længere vil som han, hvad tror du saa, Mette?«

»Ja, naar han faar Magten her i Landet, saa skal vi naturligvis, som han vil,« mente hun; »det er da en given Ting. Hvordan skulde det ellers gaa til?«

»Men ser du, Mette!« vedblev Jakob. »Du har nu gaaet i Skole hver eneste Dag i ni Aar. Jeg har kun gaaet hveranden Dag i knap syv Aar og forsømt grumme meget om Sommeren, og endda tror jeg, at jeg havde flere Skolekundskaber, lav jeg gik ud af Skolen, end du havde, lav du gik ud af den. For du havde brugt Tiden til at lære Tysk. Men hvad tror du nu, at Smaaafolks Børn skulde faa ud af det, hvis de skulde have det hele paa Tysk, de, der ikke gaar mere i Skole, end jeg har gjort?«

»Ja, det er dumt med det tyske,« indrømmede

hun, »og jeg kan ikke forstaa, hvorfor jeg skulde plages med det.«

»Det er ikke alene dumt,« paastod han; »men det vilde være en voldsom Uret, om alle Børn skulde plages med det.«

»Aa ja, det kan jeg godt give dig Ret i.«

»Du kan ikke forstaa, hvorfor du skulde lære Tysk, siger du? Det kunde jeg ellers godt sige dig.«

»Du mener, fordi det skal være mere stort?«

»Det sagde du, Mettel!« fastslog han.

Hun lo, og hældede sig op til ham:

»Nej; hør nu, Jakob! Nu har jeg kendt dig snart i syv Aar,« sagde hun efter en Pavse, »og jeg har al Tid godt forstaaet, at du var klog, fejt klogere end mig. Nu er vi bleven enige om at slaa vore Klude sammen, og det kan du takke mig for. — Jo—o, Jakob, sig kun jo! Men du maa da ellers nok tro, at jeg har tænkt over mange flere Ting, end du ved af. Jeg ved godt, at det bliver ikke saa helt let for mig, lav min Fader og min Moder faar at vide, at jeg er Venner med dig; men det faar ikke hjælpe. Jeg har selv forvoldt det, og det skal jeg aldrig fortryde. Vi to kommer nu til at holde os til hinanden, min Ven, for de skal nok forsøge paa at skille os ad. Men jeg kan godt taale, at du siger din Mening om min Fader og min Moder; for de har naturligvis og deres Fejl.«

»Du er en prægtig Pige!« jublede Jakob henrykt og tog hende paa Skødet.

»Jeg ved jo og godt, at du er Dansker,« vedblev hun, idet hun lagde sin Arm om hans Hals, »og jeg kender dig, du er alt for stivhalset. Det bliver mig, der kommer til at forandre mig.«

»Nej, du skal slet ikke forandre dig,« protesterede han. »Du skal netop blive ved at være den, du er, den, vor Herre har skabt dig til at være.«

»Du mener, jeg er Dansker?«

»Naturligvis.«

»Ja—a, men da ikke saadan som dig.«

»Nej, men du skulde læse noget.«

»Ja, laan mig nogle af jere Bøger! Jeg kan læse meget, efter jeg er kommen i Seng. Det er godt for noget, at jeg ikke ligger til samme Side som min Fader og min Moder. Aa, du kan ikke tænke dig, hvor meget jeg har længtes efter at faa noget at læse, for vi har jo ikke noget selv.«

»Men det skulde du have sagt mig for lang Tid siden.«

»Sagt? Tror du, jeg vilde bede dig om Bøger, saadan en Vigtigprins!« lo hun drillende.

»Ha-ha-ha! Men saa lade saadan en Vigtigprins sidde og omfavne dig, det vil du nok!«

»Nej, det vil jeg nu slet ikke,« paastod hun. »Nu skal du have god Nat, Jakob! for nu render jeg! Nej, hent mig først en af de Bøger, du har!«

VI.

Der var gaaet en Uges Tid efter hin Aften, og Dagen til det store Tyre- og Ornegilde var kommen. Det holdtes al Tid den sidste Dag i Februar eller den første i Marts.

Sognefogden gik fra Stue til Stue med Tommel-fingrene i Ærmegabene paa sin Vest, grundende, misfornøjet. — Der var store Bilæggerovne i alle Stuerne og passende varmt over alt. Alle Døre mellem Stuerne stod aabne, og alle Vegne var der som blæst.

Hans Iversen var en bred og myndig Skikkelse, men ellers meget nedladende og ret godmodig, sædvanlig i godt Humør. I de sidste Dage havde han imidlertid faaet daarlige Efterretninger. — Mon han virkelig skulde vove det, denne Jens Klosterskov? Det var ikke for den lumpne Indtægts Skyld. Den vilde Hans Iversen med Fornøjelse overlade til Jens, den Prakker! Men Sognefogden havde en Fornemmelse af, at Rotterne gnavede paa hans Anseelse. Jagtmiddagen var ikke blevet til det, den plejede at være. Maaske var det nu ogsaa sidste Gang, han gjorde Tyre- og Ornegilde. Og sjældnere og sjældnere skete det, at man trængte til at laane Penge af ham. Sognefogden var ikke blind for, at dette betød en For-

ringelse af hans Magt. Men Gud skulde vide, han havde al Tid hjulpet af et ærligt Hjerte.

Han saa sig om i Stuen med de svære, massive Egetræs Skabe, Kister og Dragkister. Saa gik han hen og trak den øverste Skuffe ud, og hans Blik dvælede med Velbehag ved alt det gamle Sølvstads, Ringe, Spænder, Hovedvandsæg o. m. m., næsten lutter gamle Arvestykker i hans og hans Kones Familier. Han gad vist, hvem der kunde opvise Magen, hvem der havde bedre Adkomst end han til at være Sognets første Mand. — Ja, mon han virkelig skulde have Held med sig, denne Stodder? Naa, ja, Stodder! Hans Iversen tog sig om Hagen. Stodder kunde man vel ikke kalde ham mere. Hans Besætning, hans Mark, hans Bygninger og det hele, alt tydede jo — det kunde ikke nægtes — paa, at han var kommen til Hægterne i de sidste Aar. Hm! Underlige Tider! Han tog det sidste Wochenblatt, satte sig med det og Ordbogen mageligt til Rette i Lænestolen. — Der havde nu denne fordømte Pariserpøbel i sidste Uge gjort Revolution, forjaget deres Konge og proklameret Republikken. Hans Iversen følte dyb Medlidenhed med Ludvig Philip, fordi ogsaa hans egen Anseelse stod paa Spil, den Anseelse, han ligesom de franskes Konge havde arvet efter sin Fader, og som han i saa mange Aar havde vedligeholdt og forhøjet.

»Mutter!«

Men der var ingen, der svarede. — Han gik ud i Køkkenet, hvor baade hun, Mette og Pigerne var i fuld Virksomhed, og hvor Fade, topfulde af Æbleskiver, stod paa Rad som Bjærgkæder langs hen ad det lange Køkkenbord.

»Et Gode er der da ved 'et, Mutter!« sagde han. »Hvis det bliver sidste Gang, vi gør Tyre- og Orne-gilde, saa slipper du da og for det Slæb.«

»Det kom jeg jo endda over,« mente hun. »Og lad os nu se — de tager dem maaske lige godt lidt i Agt for at bryde en god gammel Skik. Og de har da og før vidst Vejen til dig, naar det kneb.«

»Hm!« Han rystede paa Hovedet. »Nu skulde du jo gjerne snart være færdig, saa du kunde faa hvilet dig lidt, inden de kommer.«

Han tridsede op over Gaarden, ind i Kostalden, hen til Tyren, følte paa ham, saa paa ham, for fra og bag fra. Fra ham til den øvrige Besætning. Men aldrig havde den i hans Øjne været saa middelmaadig som nu. Ulykken var, at han endnu var for meget Handelsmand, at hvert enkelt Hoved i hele Besætningen var Handelsvare, som han kunde skille sig ved for et godt Bud. Saa længe han havde færdedes paa Markederne, havde han kunnet købe igen. Men nu var det dumt. Det var jo Besætningen, han og hans Fader kunde takke for deres Rigdom og Anseelse. Derfor burde

han anderledes have vaaget over den, at den ikke forringedes.

»Jakob!«

Jakob var i Hestestalden.

»Nu skulde du vel snart hen og give Kvæget,« mente Sognefogden. »Du skulde jo være færdig i ordentlig Tid.«

»Det kan jeg sagtens blive,« svarede Jakob. »Jeg skulde have det Seletøj smurt færdig først.«

»Hvad jeg vilde sige — har du set den Tyr, Jens Klosterskov har købt?«

»Ja.«

»Hvad tykkes du om 'en?«

»Det er et net Dyr.«

»Saa er jeg maaske færdig med at holde Tyr?«

»Aa—aa, det bliver da enhvers Sag, hvor han vil tage hen,« mente Jakob.

»Det gør 'et jo,« indrømmede Manden. »Han har jo og en Orne?«

»Ja! — Den har han selv lagt til.«

»Er 'en god?«

»Ja, det tykkes jeg da. Sagde jeg andet, saa løj jeg.«

»Ja, det er godt, Jakob,« sagde Manden i det han gik.

Nej, det er Pokker ikke godt, tænkte Jakob ved sig selv. Han havde Medfølelse med sin Husbond, der var vant til at føre an i alle Sognets Anlig-

gender. Han kendte ham og vidste, hvor svært det vilde blive for ham at bære et Nederlag — og et Nederlag var vist uundgaaeligt. Endog paa Forhaand, som han slentrede ned ad Gaarden med bøjet Hoved, lignede han ikke den myndige, selvbevidste Sognekonge, men en slagen Mand.

Men paa den anden Side — skulde Førerskabet tages ud af hans Hænder — og i det, der skulde ske i Aften, vilde Jakob gjerne se et Forbud — saa kunde han ikke ønske det lagt i nogen bedres end i Jens Klosterskovs, fordi Jens var dansk. I visse Maader beundrede han Jens, og det gjorde ham tit ondt, at han fandt saa liden Interesse for, og Forstaaelse af det, Jakob regnede for langt det vigtigste.

De var jo ikke Danskere, de Folk her. Efter deres egen Mening ikke. Hverken Danskere eller Tyskere. De var Slesvigholstenerne, eller i bedste Fald Slesvigere, og vilde ikke være andet.

Han tænkte paa det igen den Aften, da Sognets Mænd var samlede. Det Maal, de talte, var jo saa godt Dansk-Jydsk, som nogen kunde forlange. Om det saa var Erke-Slesvigholsteneren, den tykke Søren Lundgaard med de sorte, buskede Øjenbryn, der lignede et Par Knebelsbarter, saa kunde han vist ikke ti tyske Ord.

Søren sad øverst, inden for Bordet, lige op til Sognefogden, og han gav ondt af sig den hele

Aften. Hans Iversen, der gjerne vilde have Ørenlyd for sine Fortællinger om det afskyelige, der var sket i Paris, tyssede uafsladelig paa ham. — Men Jens Klosterskovs Tyr og Orne var langt nærmere ved end Paris og stod i alles Tanker, skønt de endnu ikke var bleven nævnte. Sognefogden kom derfor ingen Vegne med sine Revolutionsskildringer.

»Værsgod, Folkens!« bød han, da Kaffen og Æbleskiverne blev baaret frem. »Værsgod! Tag for jer af Retterne. Naar Fadene er tømt, skal der komme fulde i Stedet! Og lad mig se, I rører Flaskerne! I ved, at en god Kaffepunsch er ikke daarlig, ha-ha-ha! og den er jer vel undt!«

Men trods alt kom der ikke rigtig Liv i Snakken, før Kortene kom paa Bordet. Og da der ud paa Aftenen maatte gives Plads for Terrinerne med Rompunschen, blev der mod al Sædvane trykkende tavst. Ved denne Lejlighed plejede Sognefogden at rømme sig tre Gange, hvorefter der fulgte en lille Tale, i hvilken han indflettede et Par Ord om, hvor godt og velsignet de havde det her i det lille Slesvig — i de senere Aar havde han rigtig nok sagt Slesvigholsten — og hvor yndigt det var, naar al Ting gik roligt og stille. Men hvad det angik, da havde han som Sognefoged og nærmeste Øvrighedsperson kun Grund til den største Tilfredshed.

En saadan Tale var ogsaa paa sædvanlig Maade bleven bebudet i Aften. Men før det tredie Røm endnu var naaet op til Overfladen, rejste Jens Klosterskov sig tvært imod alle hidtil gældende Regler. Det gav et Ryk i Sognefogden, som var det selve Revolutionen, der var naaet inden for hans Enemærker, og han vendte sig helt om mod sin Modstander.

Jens Klosterskov var en høj, slank Mand, lidt hængskuldret, mager og lys. Alle vidste, at han havde sine egne Meninger; men han — som alle andre — plejede dog at stikke dem i Lommen, naar han talte med Sognefogden. I Aften laa der Trods i Jens' smaa, himmelblaa Øjne.

»Nu tænker jeg,« begyndte han stammende, »at vi kan være enige om at sige Hans Iversen og hans Kone Tak for i Aften og — for meget mere end det. — Det er en fejt stor Gæstfrihed, de har vist imod os, ogsaa i Aar, og vi — jeg skønner paa det. Men naar der alligevel ikke er rigtig Liv i Sagerne i Aften, saa har det sine Grunde, og dem skal jeg nu komme med. Ser du, Hans Iversen! Jeg — vi tykkes nu, at baade din Tyr og din Orne er bleven lovlige simple i de sidste Aar — og det sagde jeg jo til dig i Fjor. Alle andre Steder er de gaaet fremad i den sidste halve Snes Aar; men vore Besætninger gaar baglæns, og de kan jo ikke blive gode, selv om vi og køber

gode Køer og Søer andre Steder fra. Vi maa have bedre Tyre og Orner; ellers bliver vort Tillæg bestandig for daarligt. Se, derfor har jeg købt mig en Tyr og lagt mig en Orne til. Dem vil jeg selv bruge til min Besætning, og hvis der er andre, der tykkes om dem, saa — saa skal de staa til Afbenyttelse. Jeg tænker ikke du tager mig det fortrydeligt op, Hans Iversen! For jeg vilde nødigt fornærme dig.«

Men han havde øjensynligt ikke Held til at undgaa det. Han havde aldrig saa snart sat sig, før Sognefogden sprang op, som trykket af en Fjeder neden fra. Han var meget bleg, og Hidsigheden løb af med ham.

»Naa, saa du tykkes, min Tyr og Orne er bleven for simple, Jens Klosterskov!« raabte han. »Ja, du er vist kommen svært til Kræfter i de sidste Aar. Det er endda ikke saa svært mange Aar, siden du maatte ty til mig, Jens! Men det har du maaske glemt nu!«

»Ja, Jens Klosterskops Hukommelse er vist lidt stakket,« mente Søren Lundgaard. »Vigtigprins, han er.«

Jens var bleven staaende op under begge disse Salver. Alles Øjne rettedes for anden Gang imod ham. Han var kridthvid i Ansigtet, og det varede noget, inden han blev Herre over det Væld af vrede Ord, der pressede paa.

»Kommen til Kræfter er jeg, Hans Iversen!« begyndte han med skærende Ro. »Det er ret nok; men jeg kan da ellers nok huske, at jeg maatte laane Penge af dig — og du var en net Mand, at du hjalp mig. Jeg skal ikke sige andet. Men om jeg husker ret, svarede jeg dig og de Renter, vi var bleven enige om, og jeg svarede dem vist og til Tiden; gjorde jeg ikke det, Sognefoged? — Naa, og saa tænker jeg og, at du kunde være tjent med den Forretning. — For Resten forstaaer jeg ikke, hvad vore Tyre og Orner har med de gamle Pengesager at bestille. For du er da vist alt for net en Mand til at forlange, at fordi jeg har laant Penge af dig i gamle Dage, derfor skal jeg nu for al min Levetid være koblet til dig som et andet Faar, ogsaa naar jeg har Tab af det?«

Disse Ord var sagt med en saadan Vægt, at hele Forsamlingen følte, at her var det Jens, der var Manden.

Hans Iversen forstod det ogsaa, og efter nogen Tøven indrømmede han Muligheden af, at han i de senere Aar ikke havde fulgt saa godt med paa dette Omraade, som ønskeligt kunde være. Imidlertid skulde han nok skaffe sig bedre Dyr, og saa kunde Folk jo benytte dem, de syntes bedst om. Skade for Sognets Besætninger kunde det da aldrig blive.

Hvad for øvrigt hans Interesser og Virksomhed

angik, saa laa den jo ogsaa nu væsentligst paa andre og større Felter. Og sandelig, de offentlige Forhold kunde ogsaa nok give en Mand fuldt op, Meget kunde jo tyde paa, at vi ogsaa her gik stormfulde Tider i Møde. Dette vilde han for Alvor lægge sine kære Sognefolk paa Sinde. Men han kunde samtidig forsikre, at han nok skulde følge de store Begivenheder med et vaagent Øje, saa at han i ethvert Tilfælde skulde forstaa at vælge den Side, hvor Retten var, til Lykke for dem, hvis Tarv han paa sit Embedes Vegne skulde varetage.

Han var igen den gamle Sognekonge, og her havde han sine undergivne med sig, de fleste af dem da. Et Øjeblik under hans Tale havde det været for dem, som Revolutionens Stormfugl fo'r gennem Stuen. Men Sindene faldt dog snart til Ro igen i den Forvisning, at deres kære Sognefoged nok skulde være Mand for at holde Revolutionen og al anden Djævelskab borte fra deres Enemærker.

— — Mette havde hele Tiden staaet i Mellem-døren bag ved Jakob. Hendes Faders sidste Ord fremkaldte en Grimace om hendes Mund, som havde hun spist et Skovæble.

»Det skulde min Fader aldrig have sagt,« hviskede hun ærgerligt.

»Aa—aa, hvorfor ikke det?«

»For det var dumt. De griner ad ham.«

»Ne—ej, hvem skulde det være?«

»Det gør Jens Klosterskov, for Eksempel.«

»Aa, Snak!«

»Jo, det gør han,« paastod hun, »det kan du være sikker paa, og det ved du og godt selv. Han er jo meget klogere end min Fader.«

»Gud velsigne dig, Mette!« lo han. »Du ved ikke, hvad du selv siger.«

»Saa—aa?«

»Naar du siger, at Jens er den klogeste, saa maa Danskerne jo være de klogeste, efter din Mening da, og saa maa du jo selv være ved at at blive dansksindet.«

»Hyss!« bød hun. »Husk du paa, hvor vi er!« I Øjeblikket vidste hun intet at svare.

»Jeg tror nok, at jeg skal til at lære noget slesvigholstensk Historie,« begyndte hun igen.

»Ja, det skulde du lige gøre, Mette!«

»Men saa er det da slet ikke sikkert, at jeg blev dansksindet,« drillede hun.

»Jo saamænd gjorde du saa.«

»Saa—aa?«

»For Slesvigholsten har ingen Historie, min Pige! — Et Folk, der endnu ikke er til, kan ingen Historie have,«

Der stod hun igen.

»Det er netop vor Ulykke,« forklarede han, »at vi kender saa lidt til vor Historie. For det, en

ikke kender, det kan en heller ikke holde af. Derfor er det, alle de andre kan binde os deres Krøniker paa Ærmet.«

»Du er voldsom klog, Jakob!« drillede hun. »Men lige godt, det er en god Bog, den om Hertugdømmet Slesvigs Folkelighed og Statsret, hvem der bare forstod den alt sammen. — Men det er vist ikke værd, vi to staar og snakker her længere.«

Hun gik.

»Den Skaale skal være vor Sogn'foged til Ære! Hurra!« sang Selskabet paa gammel dansk Vis.

Ganske fredeligt. Ikke Spor af Revolution.

VI.

Jakob laa paa Maven og paa Knæerne, som han bedst kunde, op ad Diget, med Fødderne i Vejgrøften — lidt umageligt. Med venstre Haand tvang han Grenene til Side; med højre førte han Saven. Rets, rets, rets! Den ene Hasselgren efter den anden blev fra Gærdet smidt ind paa Pløjejorden. Det gik raskt, og det gav Varme. Han rejste sig. Svup! sagde det, naar han trak Fødderne til sig, og paa Knæerne havde han store Lersaaler.

Egentlig var det ikke hans Arbejde; men Andenkarlen kunde aldrig ret faa Gang paa Arbejdet, naar han ingen havde over sig.

Vof, vof, vof!

»Hvad er der, Vagtmand?«

Hvad for noget? Et Par Soldater! Officerer! En Artillerist og en Infanterist!

En Anelse gennemsuste ham. Det var i »Martsdagene« 1848. I de sidste fjorten Dage havde det mudret svært op der oppe i Søndén. De liberale Slesvigholstenere var paa Stikkerne. Revolutionens Aand havde grebet Sindene der, som i Tyskland, som i Paris. — Jakob havde fulgt Begivenhederne med rystende Spænding. Hver anden Aften havde han været nede hos Jens Klosterskov, havde i »Dannevirke« læst Beretningen om Rensborgmødet sidste Lørdag, Olshausens Forhaanelser: at det danske Folk var et dovent, dvasket og usammenhængende Folk. Rygterne om Rensborgs Overrumpling, Militærets Frafald o. s. v. — Og hvad var nu dette?

»Hvad hedder den By?« spurgte Officererne.

»Hjemsted.«

»Er der en Kro i Byen?«

»Ja! --- Lige først for, vest for Vejen.«

»Kan man faa noget at spise der?«

»Det tænker jeg da. — Men hvad — hvad betyder? — Er der sket noget?« spurgte han ivrig.

»Ja, De kan bande paa, der er sket noget! Nu bliver der andet for Dem at gøre, end ligge der og rydde Hegn — hvis De da ellers er en dansk Mand?«

»Om jeg er! — Jo, De kan stole paa — —! Men hvad — er der Revolution?«

»Revolution? Der er Oprør, er der, det nederdrægtigste Oprør, der kan tænkes!«

»Aa, fortæl mig lidt om det?« bad han.

»Fortælle? — Naa, ja, lad gaa! — Jo, ser Del Prinsen af Noer og nogle andre Herrer har i Forgaars dannet en provisorisk Regering i Kiel, og i Gaar — —«

»Prinsen af Noer?« spurgte Jakob forbavset. »Jeg troede, det var Olshausen og de andre —«

»Ja, vist saa!« afbrød Officeren. »Men ser De: alle Slynglerne har fundet hinanden, baade de hertugeligssindede og de liberale, og nu har de i Fællesskab dannet en provisorisk Regering. I Gaar Morges kom Prinsen med sine Kielerjægere til Rensborg. Klokkerne ringede, og vi blev kaldt sammen paa Paradepladsen. Saa fortalte Prinsen os en rigtig Krønike, Københavns Pøbel havde gjort Revolution, sagde han, og havde taget Kongen til Fange. Derfor havde han og de andre Herrer overtaget Regeringen i hans Navn saa længe. — Er den ikke nydelig! Oprør i Kongens Navn! — Nej, Kongen er Fanden gale mig ikke mere taget

til Fange, end jeg er! — Naa, men Garnisonen lod, som den troede det, og gik over til Prinsen, Men vi flygtede. Men vi skal Fanden gale mig nok komme igen, og være flere i Følge, og da haaber vi at have Dem med!»

»Det kan De stole paa!«

Han blev staaende et Par Minutter og saa efter de to Officerer, der drog ad Byen til. En mægtig Følelse bruste gennem hans Bryst. Han oplevede jo nu, hvad han saa tit havde ønsket, et af Historiens store Øjeblikke. En utæmmelig Drift til at gribe ind i Begivenhedernes Gang, til om muligt at sætte de rette Hjul i Gang. Resolut smed han Saven ind mellem Buskene, stak over Hegnet, den lige Vej ad Træsbøl til. Men Træskostøvlerne var ham for tunge; ind i Buskene med dem, og videre paa Hosesokker, over Agerland og Pløjejord, gennem Hegn, over Grøfter. Flere Gange maatte han standse og trække Vejret. Sveden ændsede han ikke.

Tæt oven for Træsbøl mødte han Jens Klosterskov, der kom ridende i skarp Trav.

»Hvor skal du hen?« raabte Jens.

»Ned til dig.«

»Hvad er der?«

Jakob fortalte det.

Den anden grundede et Øjeblik.

»Er Officererne i Kroen, sagde du?«

»Ja.«

»Det er godt — og jeg har Efterretninger fra København. Her! En Proklamation fra Laurids Skau, Nis Lorenzen og Krüger. Udmærket Nyt! Skynd dig nu ned til mit! Sig til Ingeborg, at hun skal give dig den sidste »Fædrelandet«; for den glemte jeg. Tag saa den graa, og lad klø ad Hjemsted till! Vi maa have Kirkeklokkerne i Gang over hele Landet!«

»Ja.«

Af Sted fo'r de, hver til sin Side.

»Hvad er der, Jakob?« raabtes der efter ham paa Gaden.

»Oprør!« brølede Jakob.

»Oprør? — Hvor er der Oprør?«

»I Kiel og Rensborg!« raabte han og forsvandt gennem Porten.

Da han nogle faa Minutter efter kom tilbage paa Ryggen af den graa, var hele den lille By paa Benene.

»Hvem har gjort Oprør, Jakob?«

»Prinsen af Noer og hele det slesvigholstenske Slæng!«

»Aa, det er Løgn, du!«

»Nej, I kan bande paa, det er sandt!« raabte han tilbage. »Og oppe i Hjemsted kan I faa to Officerer i Tale, der selv var til Stede og maatte flygte derfra.«

Alt, hvad der kunde krybe og gaa, strøg af Sted bag efter.

— — —

En Times Tid tidligere, ved Totiden, var Posten kommen til Hjemsted. Han gik kun ind to Steder i Byen, i Skolen og til Sognefogden. Paa de to Steder blev alle Byens Postsager aflagt, og derfra blev de saa ved Lejlighed bragt rette Vedkommende i Hænde eller afhentet, som det kunde træffe sig.

Sognefogden var i sin Utaalmodighed gaaet Posten i Møde.

»Er der nogen Brevskaber i Dag, Jensen?«

»Om der er, Hans Iversen!« gentog Jensen indsmigrende. »Jo, i saadanne Tider skal der sgu nok være Breve til Hans Iversen.«

»Hvorfor det, Jensen?« spurgte Sognefogden forundret.

»Fordi De er en mægtig Mand, Hans Iversen! og hvem andre skulde de skrive til end til Dem? Det kan sgu lidt nytte at skrive til dem, der ingen Ting ved og ingen Ting formaar — som jeg al Tid siger: Nej, Hans — —«

»Ja, Jensen! Men det var det Brev!« smilte Sognefogden godmodigt.

»Ja, ja, nu skal jeg — — Her! Værsgod!«

»Kiel«, stod der i Poststemplet.

Sognefogden kom til at ryste paa Haanden, saa han næppe var i Stand til at brække det. Ogsaa

han var (gennem Efterretninger i sit Wochenblatt) forberedt paa noget usædvanligt. Det var det Satans ejderdanske Parti i København, der havde Udsigt til at komme til Roret. Men skete det, saa vilde det hundredaarige Baand mellem Hertugdømmerne blive sønderrevet; Slesvigholstens Ret vilde blive trampet under Fødder, og Landet blive givet til Pris for danske Tyranner, som aldrig før, hvis det slesvigholstenske Folk da ikke med al mulig Energi, maaske endog med Vaaben i Haand, vilde væрге om sine gamle, saa ofte besvorne Rettigheder. — Mon her stod noget om det i Brevet?

»Mette, Mette! Her er et tysk Brev, bitte Mette!« Sognefogden var al Tid saa lille over for sin Datter, naar han maatte paakalde hendes Hjælp med det Tyske. »Kan du ikke læse det for mig? — Det tager mig saa lang Tid. — Men læs nu rigtig langsomt!«

Hun læste, og han fulgte med Fingeren:

»— — hurtigst muligt bekendtgøre vedlagte Proklamation eller bede Præsten gøre det paa Søndag paa sædvanlig Maade — —«

Selve Proklamationen var trykt:

Medborgere!

En Folkebevægelse i København har tvunget vor Hertug til at afskedige sine hidtidige Raadgivere og indtage en fjendtlig Holdning over for

Hertugdømmerne. Landsherrens Vilje er ikke mere fri, og Landet er uden Regering. Vi vil ikke taale, at tysk Land prisgives de Danskes Rovlyst. Store Farer kræver store Beslutninger. Til Grænsens Forsvar og Ordenens Opretholdelse behøves en ledende Myndighed. I det vi følge den paatrængende Nødvendighed og styrkes af den os viste Tillid, har vi, lydende det til os udgaaede Kald, foreløbig overtaget Ledelsen af Regeringen, som vi vil føre i vor nedarvede Hertugs Navn, til Genoprettelse af Landets og hans Rettigheder. Vi vil straks sammenkalde den forenede Stænderforsamling og tilbagegive den overtagne Magt, saa snart Landsherren er fri, eller Stænderforsamlingen overdrager andre Personer Ledelsen af Landsanliggenderne. Vi vil med al Kraft slutte os til Tysklands Friheds- og Enhedsbestræbelser. Vi opfordrer alle Landets velsindede Indbyggere til at forene sig med os. Lad os ved Fasthed og Orden give det tyske Fædreland et værdigt Vidnesbyrd om den patriotiske Aand, der opfylder Slesvigholstens Befolkning — — — —

Bremer. Beseler. Rewentlow-Preetz. M. T. Schmidt.
Friederich von Schleswig-Holstein-Noer.

»Død og Pine!« udbød Sognefogden, »Ja, tænkte jeg ikke nok, det blev Enden paa Legen! Hvad

er det, der staar? »En Folkebevægelse i København har tvunget vor Hertug til at afskedige sine hidtidige Raadgivere og indtage en fjendtlig Stilling over for Hertugdømmerne.« — Men føj for Fanden! Det er jo formelig Revolution, Undertrykkelse, Vold, Statskup! — »Foreløbig overtaget Ledelsen af Regeringen, som vi vil føre i vor nedarvede Hertugs Navn — — M. T. Schmidt¹⁾ og Prinsen!« — Det var da Fanden til Makkerskab! Hvordan Pokker skal en — —? Naa, ja, siden Prinsen — For hvis det ikke var rigtigt saa — — Men saa maa jeg nok — — —«

Han foldede Brevet sammen, trippede om paa Gulvet, men vidste hverken ud eller ind.

»Hvad gør du ved det, Fader?« spurgte Mette bekymret.

»Ja, hvad gør jeg? Hvad gør jeg? Jeg maa jo hen og have den slaaet op paa — — Nej, det kan jo ikke nytte noget. Folk kan jo ikke læse den. Nej, jeg kommer til at have dem kaldt sammen og saa læse den op for dem.«

¹⁾ Købmand M. T. Schmidt var lige som Jernbanedirektør Olshausen en meget bekendt frisindet slesvigholstensk Politiker, medens Augustenborgerne hyldede afgjort absolutistiske Anskuelser. De to Parter nærrede i Virkeligheden et grundigt Had til hinanden, og samledes kun i dette ene: Et af Danmark uafhængigt, med Tyskland forbundet Slesvigholsten, eller omskrevet paa slesvigholstensk: i Kærlighed til Fædrelandet.

»Jeg tykkes ikke, du skulde, Fader!« bad Datteren dødelig angst.

»Hvad skal det sige, Tøs!« spurgte han forbavset.

»Aa, Fader,« bad hun indtrængende, »jeg er saa ræd, det er galt, dette her.«

»Aa Snak!« protesterede han. »Hvad galt skulde der være i det? — Ja, hvis det blot var M. T. Schmidt, saa kan du tro — — Men naar Prinsen er med, saa — —. For det er da noget, enhver ved, at — —«

»Men du kunde jo da bie til i Morgen og saa lade Præsten — —« bad hun endnu en Gang.

»Men Mette! Du saa jo, der stod »hurtigst muligt!« Det læste du jo selv.«

»Hvad gaar der af dig, Barn?« spurgte Moderen bebrejdende. »Lad du bare din Fader om det! Det er han vist klogere paa end dig.«

Saa knappede Sognefogden sin Frakke, ilede hen til Skolen og bankede paa:

»Aa, Petersen, maa Børnene ikke slippe nu? Og vil De ikke sige til dem, at de skal skynde dem hjem til deres Forældre og sige, at de skal skynde dem hen til Kroen? Jeg har noget, jeg skal læse for dem — og det haster.«

»Men hvad er der, Sognefoged!« spurgte Degnen forundret.

»Det er grum vigtige Sager, Petersen!« forsikrede

Sognefogden. »Statssager! Men kom selv der hen! Saa skal De høre!«

Saa trippede Sognefogden hen til Smedien. Der var ingen. Der fra til Kroen.

Den vigtige Efterretning var imidlertid ved Skolebørnene hurtigt bleven spredt over hele Byen. Man var jo forberedt; thi selv til denne Ravnekrog havde Rygterne fra den store Verden uden for begyndt at trænge ind. Folk stimlede til, og Spændingen steg med voldsom Hurtighed.

»Hvad er der, Sognefoged? Hvad er der?« spurgte Folk i Munden paa hinanden.

Men Sognefogden var saa hemmelighedsfuld som en tillaaset Kuffert. Først da de var kommen, alle dem der kunde ventes, traadte han op paa Trappen for ved Kroens Dør og begyndte med høj Røst:

»Ja, det er et grumt vigtigt Budskab, jeg modtog med Posten i Dag. Det er skrevet paa Tysk; men nu skal jeg læse det, saadan I forstaar det — —.«

— — —

Men Hjemstederne var ikke meget let bevægelige Folk. Forandringer, især hurtige Forandringer, var deres Egenatur imod. Derfor fandt de højtravende Fraser ingen Sangbund i Forsamlingen. Det var, som naar man forsøger at spille paa en Violinstræng, spændt over en gammel Træskobund. — Forunderligt! Oprørende! Her havde nu Hans

Iversen, Sognets klogeste Mand, den, til hvem saa at sige alle de andre stod i gammel Taknemlighedsgæld, enten for Laan eller Gave. Her havde han nu i saa mange Aar ærligt arbejdet for Landets og sin kære Hertugs Sag. Men aldrig saa snart foretages der et afgørende Skridt fra den Side, endog kun for at afværge et Overgreb, før saa er den der alligevel, Mistroen til Hertugen, til Prinsen og — vel til Hans Iversen selv. Den læstes ud af de tavse Blikke og hørtes af de hviskende Bemærkninger, der ledsagede Oplæsningen. Dersom dette ikke var Revolutionens Aand, der var farende i Folk, saa forstod Sognefogden det ikke.

Hans Iversen stod fremdeles paa Trappen. Hans Blik udtalte den inderligste Bedrøvelse, og han følte sig dybt beskæmmet paa sine Standsfællers, de andre Bønders Vegne.

»Aa, læs 'et en Gang til, Sognefoged!« bad en nede i Forsamlingen.

Sognefogden foldede Papiret ud igen og læste, men denne Gang tørt, tonløst, uden Begejstring. Han naaede imidlertid ikke længere end til »Genoprettelsen af Landets og hans Rettigheder,« før der blev Uro i Forsamlingen.

»Aa, vær stille!« bød han ærgerligt. »Jeg skal snart være færdig.«

Grunden til Forstyrrelsen var, at de to Officerer nu var naaet til Kroen. Den ældste, en lille graa-

haaret Infanteriløjtnant med skarpe Militærtræk, havde opfanget Ordene. Han blev ligbleg og bed Tænderne sammen; og aldrig saa snart var Sognefogden færdig, før han trængte sig frem.

»Nu, min gode Mand!« begyndte han med hæst Kommandostemme, i det han traadte op paa Trappen ved Siden af Sognefogden. »Nu maa jeg maaske! — Ser De, mine herrer! Det, der her blev læst op, det hørte vi Soldater Prinsen af Noer læse op i Rendsborg i Gaar Morges. »Landsherren er ikke mere fri, og Landet er uden Regering,« fortalte han os. Men det er Løgn, Fanden gale mig, Løgn i hans Hals! Det er Revolution, Oprør, og saa skal de dække sig med den Løgn, at de skal værges sig mod Revolutionen i København. — Nej, men vi saa, at Soldaterne bag efter rev den danske Kokarde af og trampede den i Snavset. Tror De, mine herrer! at Soldater, der er deres Ed og Fane tro, at de bærer sig ad paa den Maade?«

»Nej, nej!«

»Prinsen saa det ogsaa,« fortsatte Løjtnanten; »men han lod det gaa. Tror De, at en saadan Mand værner om »Landsherrens Rettigheder?«

»Nej, nej! Fy for alle Ulykker!«

»Nej, Oprørere er de, afskyelige Oprørere og Menedere! Men de skal — saa bandte han — faa de danske Soldaters Bajonetter at føle! For nu faar vi Krig. Det kan De stole paa, mine herrer!«

Løjtnanten havde hurtigt talt sig op i Raseriets Hvidglødhede. Hans Ord øvede en overraskende vældig Virkning paa Forsamlingen. Men Sognefogden gav ikke tabt.

»De maa tage fejl, Hr. Kaptajn! Saadanne Folk som Prinsen og Hertugen og — og — de gør ikke Oprør.«

»Ikke det!« svarede Løjtnanten haanligt. »Jo, De kan bande paa, de gør Oprør, og De kan bande paa, jeg tager ikke fejl.«

»Det maa De gøre!« paastod Sognefogden. »Det er umuligt, at — —«

»Hør, min gode Sognefoged!« afbrød Løjtnanten rasende. »Er De et saadant Fæ? Eller tror De, vi er det? Men jeg forstaar nok, hvor De er henne, og jeg skal — saa bandte han — nok have Dem i Erindring ved passende Lejlighed! — Nej, ser De, mine Herrer!« henvendt til Forsamlingen, »nu har de slesvigholstenske Koryfæer længe forkyndt os, at naar Kong Frederik den 7. en Gang dør¹⁾, saa skal Dødsboet deles. Hvem der skal have Kongeriget det har jeg ikke hørt noget om. Men

¹⁾ Frederik den 7. var den sidste af Frederik den 3.s Mandsstamme. I Kongeriget gjaldt den danske Arvefølge (mandlig og kvindelig). I Holsten gjaldt den tyske (kun mandlig). Kongeriget og Holsten maatte altsaa skilles ved Frederik den 7.s Død. I Sønderjylland gjaldt efter dansk Opfattelse den danske, efter slesvigholstensk Opfattelse den tyske Arvefølge.

Hertugdømmerne skal Hertugen af Augustenborg have. Ser De, det er den ene Slags Slesvigholstenere, dem, der skal skaffe Hertugen en Krone. Det er ikke dem, der har begyndt paa denne Revolte. Jeg skulde næsten tro, at de nødig er gaaet med til den, og helst havde ventet til næste Tronskifte; for saa er det først, deres Tid kommer. Men nu skulde jeg tage meget fejl, mine danske Venner, om ikke Deres Sognefoged hører til den Slags Slesvigholstenere? Han skulde da vel aldrig være bleven klappet paa Skulderen af Hertugen et Par Gange?«

»Mange Gange!« lød en fræk Stemme under Forsamlingens Latter.

»Naa, mange Gange! Ja, ser vi det! Men den anden Slags, de liberale Slesvigholstenere, de vil have en slesvigholstensk Republik snarest muligt, og der skal al Ting blive evig dejligt. Men de ønsker egentlig Hertugen ad Helvede til. De har været meget lavmælede i mange Aar; men den sidste Maanedes Begivenheder har givet dem Blod paa Tand, og — ja nu er de to Parter falden hinanden i Armene, men kun for at bruge hinanden som et Par rigtige Rævepelse. Bag efter skal de nok komme i Haarene paa hinanden. Jo—o! Slesvigholsten vilde have hyggelige Udsigter, hvis vi Danske ikke var.«

»Nu kan du gaa hjem og lægge dig, Hans Iver-

sen!« lød en Stemme nede fra, og hele Forsamlingen rullede en saa vældig Latterbølge op over den stakkels Sognefoged, at han øjeblikkelig skylledes ned af Trappen.

Alle de tilstedeværende trængte sig nu sammen om de to Officerer. De maatte paa ingen Maade tage ind paa Kroen; der var nok, der vilde have dem med hjem og traktere dem.

Hans Iversens bekymrede Blik flagrede fra den ene til den anden, men mødte kun Fjendtlighed og Kulde. Glemte var alt, hvad godt han havde øvet. De utaknemlige kendte ham ikke mere. Tilintetgjort, ak ja, tilintetgjort var i et Nu hele den Magt, som han havde ejet, som han havde elsket, som han havde viet hele sin Manddoms Stræben. Som Potteskaar laa hele hans Livs Gerning sønderslaaet for hans Fødder. Det forekom ham, som Folk pludselig var bleven besat af onde Aander. Til sidst fik han Øje paa tre blege Mænd, der stod i en Gruppe for sig selv i et Hjørne mellem to sammenstødende Stengærder. Det var Søren Lundgaard, Anders Lundgaard og den unge Søren Helms. Men just som Sognefogden vilde slutte sig til dem, forlød Søren Helms de to andre og blandede sig i Mængden.

»Naa, saa bliver han,« saa bandede Søren Lundgaard, »vel og tosset.«

Sognefogden tabte Modet og lod, som han ikke saa sine to Venner, men tog Vejen hjem efter.

I det samme kom Jens Klosterskov jagende ind paa Pladsen. — Mette var kommen et Øjeblik før, sammen med en Flok andre Piger. Han hilste paa hende med et stumt Nik. Hun hørte jo til Fjenderne.

»Hvad bestiller I her?« spurgte han.

En af Mændene satte ham med faa Ord ind i Sagernes Stilling.

»Det er udmærket!« jublede han. »Nu skal I snart høre mere!«

Han fandt Løjtnanten.

»Tak skal De have, Hr. Løjtnant! Saadan bærer en brav dansk Soldat sig ad.«

De to, Bonden og Officeren trykkede hinandens Hænder.

»En anden Proklamation, en dansk!« udraabte Jens fra Trappen, hvor for lidt siden Sognefogden havde staaet. Folk trængte sig sammen i stigende Forundring. Jens læste:

Kammerater i den danske Bondestand!

En Omvæltning har fundet Sted i København! De gamle Ministre er afskedigede. Hans Majestæt Kongen har med Statsminister Bardenfleth ved Siden (»Læg Mærke til det, Folk, og sig mig saa, om I tror, der er øvet Tvang mod Kongen!« »Nej, nej!«) erklæret, at han vil kalde Mænd til Ministeriet, som besidder Folkets Tillid!

Peder Thisted: Pottemandsdrengen.

Medens de Franskes Konge, Ludvig Filip, trods al sin Verdensklogskab, maa flygte fra Land og Rige, staar Frederik den 7. omgivet af mange Tusinde trofaste Undersaatter og foregriber Folkets Ønsker, i det han selv vil den samme Frihed, som Folket ønsker. Medens Prøjsens Konge lader Masser af Mennesker nedskyde paa Berlins Gader, og Undersaatternes Blod flyder i Strømme, bruger Danmarks Frederik ikke en eneste Soldat mod Folket; thi han vil selv være Statens første frie Borger. Medens tyske Fyrster kun lader sig Friheden afvinge, sætter Kong Frederik en Ære i at være Æresborger i Republiken Schweiz.

(»Kan I saa se, Folk! hvad der er størst, enten som de tyske Fyrster, eller som den danske Konge bærer sig ad?« — »Jo, det kan vi nok.« — »Kan I forstaa, hvor der er Lovlighed, og hvor der er Oprør?« — »Ja, ja!« — »Og I kan og forstaa, hvor der er de bedste Varsler for Fred og Lykke og Frihed, i Danmark eller i Tyskland?« — »Ja, det kan vi nemt!«)

Kammerater i Bondestanden, lægger vel Mærke til denne Forskel!

Embedsvilkaarligheden og Advokatherredømmet nærmer sig sin Ende; men læg vel Mærke til, at netop Anførerne for Folket i København tilbyder os provinsiel Selvstændighed, tilbyder os uden Falskhed at holde vore Rettigheder og vore Ejen-

dommeligheder i Hævd og Ære, medens Juristerne i Syden vil indkorporere os i det tyske Forbund, vil stifte et nyt tysk Rige til Kongeaaen, som spaar os Blod og Trængsel (Løjtnanten: »Hør! Hør!« Mange: »Ja, føj for Skam!«).

Lad os derfor ved redelig Troskab slutte os sammen med Kongerigets Beboere, med vore Brødre mod Nord, og lad Friheden være Baandet, der holder os sammen! (»Ja, lad den det!«)

Lad os arbejde paa den lovlige Ordens Opretholdelse og derved lette Regeringen Indførelsen af sand og virkelig Folkefrihed! (»Ja, det maa da være det eneste rigtige.«)

Lad os i Fællesskab beaandes af Frihedens første Morgenrøde! Men lad os tillige give et Eksempel paa, at vi med fast Vilje og stræng Overholdelse af den offentlige Ro kan opnaa en anden Folkefrihed end den, Tyskerne for Øjeblikket køber med Borgerblod! (»Det er hørt!« »Vældig hørt!«)

Laurids Skau. Nis Lorenzen. H. A. Krüger.

»Og skal vi saa til sidst raabe et ægte dansk Hurra for vor gode danske Konge, Hans Majestæt Kong Frederik den 7.!«

»Hurra! Hurra! Hurra!« med en Begejstring uden Ende.

»Og hvis nogen af jer skulde tro, at det er noget, de tre Herrer har hittet paa, saa maa Jakob

Andersen snart være her med »Fædrelandet«; for jeg glemte 'en. Saa skal I høre, hvad det er, der er passeret i København. Og saa tænker jeg og, I kan blive klog paa, hvad det er, de tyske Mikler vil.«

»Det forstaar vi nok!« raabte Forsamlingen imod ham.

Jens Klosterskov havde en stor og kraftig Stemme. Han kendte den, og nu var han ladet med Begejstringens Elektricitet, der gnistrede gennem hans Ord. Derved kom Oplæsningen af denne Proklamation til at øve et Underværk, til at danne en ny Æra i Sognets, ja hele Egnens Historie, saa at gamle Mænd og Kvinder den Dag i Dag, over et halvt Hundredeaar efter, selv nu, da hine Dages store lyse Haab synes slukt, med en fugtig Glans i Øjet mindes den Dag, »vi blev danske«.

Men just som Hurraraabene lød, kom Jakob i susende Galop ind paa Pladsen. Det var imidlertid ikke muligt at skaffe Ørenlyd. — Fortryllesen var hævet. Folket havde faaet sin Hukommelse tilbage. Nordslesvigerne erindrede, at de var danske Sønderjyder. Datteren havde kendt sin Moders Stemme. De sidste Aars Arbejde var kronet med Held. Det mere end halvvejs tabte Nordslesvig havde viklet sig ud af Tyskhedens Favntag, var genvundet for Danskheden, som ved et Mirakel.

»Hvad er der dog sket?« spurgte Jakob forundret.

»Jeg tror, det er Holger Danske, der er vaagnet,« mente Jens Klosterskov.

»Eller Uffe, der har faaet sit Mæle?« lo Jakob sjæleglad, ikke mindst over, at det var bleven Mette forundt at opleve dette.

»Eller begge Dele,« gættede Jens.

VIII.

Næppe havde den første Bevægelse og Forundring lagt sig, før Ordet »Landstorm« fløj fra Mund til Mund. Nu var det for mørkt, og for i Dag var det for sent. »Men i Morgen, lav Solen staar op, tager vi fat!« — Man trængte ind paa Officererne: »De maa hjælpe os i Gang!« Men de forsikrede, at de kunde ikke vente, deres Plads var i Hæren, den kom i første Række, og der havde man Brug for alle Hænder. Bønderne maatte indrømme, at det kunde der være noget i, og under Mængdens Hurraraab fløj de to Officerer med Byens hurtigste Køretøj videre Nord paa.

Forsamlingen begav sig tilbage til Kroen. Landstormen grupperede sig om et Par vældige Punscheboller. — Først og fremmest var der Spørgsmaalet om Vaabnene. En havde en gammel Sabel, en anden en Høtyv, en tredie en Le, som kunde rettes

ud og sættes paa et langt Skaft. Smeden vilde faa travlt. Hjuleren skulde være Øverstbefalende. Han havde vel endnu ikke glempt hele sin militære Lærdom.

»Men hvad skal vi gøre med Hans Kristian?« spurgte et humoristisk anlagt Medlem. »Saadan en Mave som den, han gaar og strutter med, den vil stikke alt for langt frem i et Geled.«

»Han skal have Snørliv paa!« raabte en anden.

»Nej, han skal have Haandvægtsøvelser, lav vi andre har Hvil,« mente Skrædderen; »for ellers faar vi ikke Fedtet klempt af ham.«

»Ja, Snørliv paa lige som Skrædderens Ko!« drillede den omtalte Hans Kristian, en lun Gaardmand. »Men hvor faar vi Haandvægte fra?«

Det var der ingen, der vidste.

»Maaske vi kan laane Skrædderens Pressejærn?« spurgte Gaardmanden. »Det kan godt bruges, og jeg behøver ikke mere end det samme. — Men hvad gør vi ved Skrædderen? Med hans halvandet Ben kan han jo umuligt holde Fodslag med vi andre under Marchen.«

»Jo, lav han faar en Stylte under det korte Ben, saa gaar det nok,« mente Snedkeren, »og den kan jeg lave.«

»Ja, I er grum vittige.« afbrød en Alvorsmand. »Men hvor faar vi Ekserserplads? Nu var det det, vi skulde snakke om.«

»Den har jeg,« tilbød en af Gaardmændene. »Hele den Løkke nærmest ved Gaarden.«

»Lad os nu faa en rigtig dansk Sang,« foreslog en anden. »Begynd, Jakob! Det er dig der kan dem.«

»Vift stolt paa Kodans Bølge!«

Et Par Vers. Saa begyndte de første at nynne med paa Melodien, og inden Sangen var til Ende, kunde hele Forsamlingen den.

»Og saa et Hurra for gamle Danmark!«

»Hurra! Hurra! Hurra!« og det saa det var færdig at sprænge baade Loft og Vægge.

»Og et Hurra for Kong Frederik den 7., der tør stole paa sine Bønder!«

»Hurra! Hurra! Hurra!«

Jakob havde svært ved at forlade Selskabet; men han maatte se at faa sin Mette i Tale. De sidste Timer havde været indholdsrigere end ellers mange Aar, og han følte Trang til at dele sin Glæde med hende og høre, hvad hun mente. Men alt var paa Gaden, baade gamle og unge. Jakob blev opholdt paa Vejen hjem den ene Gang efter den anden, og Klokkeren blev ni, inden han naaede hjem.

Der var Lys i Køkkenet, men ingen til Stede. Paa Bordet stod nogle smurte Rundtenommer. De erindrede ham pludselig om, at han var sulten, efter at han ingen Mad havde faaet siden Middag. Inde fra Stuen hørtes dæmpet Samtale. Han troede

at kende Søren Lundgaards Stemme. I en Fart snappede han sig et Par Rundtenommer og smuttede ud i Bryggerset bag Dørsprækken. Et Kvarters Tid stod han der. Endelig gik Døren. Jo, det var Mette. Hun saa sig spejdende omkring, og ilede i Jakobs Favn, saa snart han viste sig.

»Jeg kunde jo nok tænke, at du kom,« smilte hun. »Tyss! Søren Lundgaard og Stine er her, og han er saa ond, saa ond, bander og dominerer over »de tossede Mennesker.«

»Det kan jeg saa godt forstaa,« lo Jakob ondskabsfuldt. »Men hvad siger din Fader?«

»Ingen Ting. Og i Humør er han ikke.«

»Nej, dette her var rigtignok en Overraskelse for os alle sammen,« føjede han til. »Og for din Fader maa den ikke have været behagelig.«

»En mageløs Overraskelse!« fastslog hun. »Jeg tykkes slet ikke, at jeg kender de Mennesker igen — og næsten ikke en Gang mig selv. Det er ligesom en var kommen til et helt nyt Land, og — men—ne — —«

»Men du er ikke rigtig glad alligevel, Mette?« spurgte han bekymret og kneb hende i Kinderne.

»Aa, jeg kunde være saa glad,« forsikrede hun, »bare dog min Fader — —. Og den Løjtnant, han truede ham jo.«

»Er han ræd?«

»Det er han vist nok.«

»Aa sikke noget, Mette! Danskerne er jo da ikke Røvere.«

»Men i Krigstid, Jakob? Kan det ikke forandre ved Sagerne?«

»Det er lige meget,« forsikrede han. »Og skulde der ske noget, saa sker det snart, og saa er jeg her jo; for jeg — —, naa, men din Fader har jo da aldrig gjort noget heller.«

»Jeg er og saa glad for dig, Jakob,« — hun stod og fingrede med hans Urkæde — »saa glad for, at du er her, og at du al Tid har været saa dansk.«

»Du mener, at Danskerne tror mig, lav jeg forsikrer, at din Fader ingen Ting har gjort? Ja, det skal de nok, Mette!«

Hun kyssede ham og smuttede ind i Stuen igen.

Men den Nat klaredes meget for Mette: Danmark var bleven lille og fattigt som Følge af de styrendes Uduelighed — fattigt og foragtet, saa de velhavende Slesvigere¹⁾ nødige vilde regnes i Klasse med dem. Derfra den usalige Indbildning hos hendes Fader og mange flere, ja, saa godt som alle, at de egentlig var en Slags Tyskere, lige som Hertugen og alt det andet store. — Men nu var der sket det store i København, at Danmarks Konge havde vist den mest ubegrænsede Tillid til sit Folk,

¹⁾ Hertugdømmerne var paa mange Maader begunstigede af Lovgivningen. Forholdene var friere, og Velstanden som Følge deraf meget almindeligere der end i Kongeriget.

ikke blot til de store og mægtige, men til dem, der bar Byrderne og gjorde Arbejdet. Det havde Folk her forstaaet. Derfor denne overraskende Forandring, denne Befrielsens Jubel. Nu forstod Folk, at der ingen Omskabning behøvedes. Det, man var født og skabt til, det var i sig selv stort. Danmark var stort, vilde blive det ved Tilliden mellem Konge og Folk.

Mette var et klart Hoved, mere end de fleste anlagt for følgestræng Tænkning. Havde hun først begyndt at sysle med et eller andet, hvilede hun ikke, før alt var udredet og laa klart for hendes Øje, som en Ager i Sommersolskin.

Hendes Fader havde al Tid villet være stor, og derfor var det, han havde holdt sig til den største, han kendte, til Hertugen. Naa, det — —. Men stort var det da nu alligevel, og godt, hvad han havde gjort mod saa mange, mange Smaafolk og Fattigfolk. Men i Dag havde disse samme Mennesker let ad ham ved Kroen. Dette krænkede hende, og hun forstod, at det maatte krænke ham endnu meget mere og gøre det uhyre vanskeligt for ham at forsone sig med, hvad der var sket.

Først langt ud paa Natten faldt hun i Søvn, og da hun vaagnede, var hun tung i Hovedet.

»Ja, min Pige,« sagde Moderen, i det hun kom ud i Køkkenet, »det er nogle kedelige Historier. Jeg tror da og snart, at Folk bliver taabelige.«

»Det ser mest saadan ud,« forbedrede Faderen, der i det samme kom ind fra Stalden. »Nu drager de min Salighed ud paa Øvelse. Det skal være Landstorm.« Han lo bittert. »Sikke Krigere! Gud bevares! Jeg gav alle vore Lov til at gaa. Jakob er jo ren kullersk, og han har gjort alle de andre det og.«

»Men Fader,« indvendte Mette, »jeg tykkes — — Hvis du nu og blev dansk, Fader?«

»Naa, tykkes du det, min Pige!« spurgte han skarpt.

»Ja, Fader!«

»Var du med ved Kroen i Gaar?«

»Ja jeg var, og jeg hørte noget, som du ikke hørte, Fader! Det bedste.«

»Er du bleven dansksindet, Mette?«

»Jeg kan ikke andet, Fader! Men — — «

Han tog hende i Armen, klemte som han skulde knuse den, rystede hende.

»Er du dansksindet?« spurgte han med sammenbidte Tænder.

»Fader!« bad hun grædende.

»Jeg spørger, om du er dansksindet?«

Hun svarede ikke, men saa ham trodsigt i Ansigtet.

Han hævede Haanden til Slag.

»Nej, du maa ikke slaa hende!« bad Moderen og tvang hans Arm ned.

Han gik ind paa sit Arbejdsværelse og smældede Døren til efter sig.

»Men hvad er det for Kunster?« spurgte Moderen skarpt. »Dig, som vi har kostet saa mange Penge paa!«

»Aa, Moder!« græd hun, »hvis du vidste — —. Vi er jo da alle sammen Danskere, fødte til at være det. Vor Herre har da skabt os til det. Jeg kan jo læse Dansk bedre end Tysk, endda jeg aldrig har lært det. Vi kan jo alle sammen forstaa Dansk; men det Tyske skal vi jo først lære. Vi er jo Danskere, Moder!«

Denne Bevisførelse kunde Kirsten ikke staa for. Hun gik ind til sin Mand, og flere Gange i Dagens Løb raadslog de i Enrum.

Det var Søndag Eftermiddag; men Mette havde ingen Følelse af det. Mellem hende og hendes Forældre var det tavst som i Dødens Have. Jakob og de andre Karle saa hun slet ikke. Pigerne kom vel hjem en Gang imellem, men havde al Tid Hastværk med at komme af Sted igen.

»Her skal du se, Mette!« spurgte den ene i Skyndingen og viste hende nogle røde og hvide Baand. »Tror du, det gaar an, jeg tager dem paa?«

Mette erindrede med det samme, at rødt og hvidt jo var de danske Farver.

»Min Fader og min Moder kan vist ikke lide det,« mente hun.

»Nej, det kan de vel ikke,« sukkede Pigen, »og nu gaar de endda med den Slags alle sammen nede i Byen.«

»Nu, gør de det?« spurgte Mette interesseret.

»Ja, og saa mange danske Flag der bliver syet i Dag. Kristian Holm var i —borg i Dag fra Morgen af og købte Tøj til Flag til den hele By. — Aa, jeg tager dem paa alligevel. Du skal se, hvor de klæder mig.«

Men i det samme kom Kirsten ud i Køkkenet, og Baandene blev i en Fart gemte i Kjølelommen. Lidt efter kom ogsaa Sognefogden. Han lo saa ondsksfuldt, at Mette anede en Ulykke.

»Naa, nu er nok den Landstorm forbi!« triumferede han. »Hjuleren skulde jo være Øverstkommanderende; men saa drak han sig en rigtig dansk Perial, og det var der nok flere, der gjorde, og saa gik det hele i Stykker.«

Sognefogden var saa glad, at han maatte over og dele med sin Ven, Søren Lundgaard.

»Du skulde have taget Kirsten med dig,« sagde Stine, da han havde aflagt sin Beretning. »Hør, Anders! Gaa over og sig til Kirsten, at hun skal komme her over.«

Det var noget, Anders ikke lod sig sige to Gange, saa meget mere, som der jo kunde være Udsigt til, at han kunde blive ene med Mette. Nu havde han udspekuleret et Krigspuds. I Dag maatte hun

tvinges til at give sig, saa alt kunde blive klappet og klart mellem dem. Denne forfærdelige Uro kunde han ikke udholde. At hun her gik og fjasede, saa med den ene, saa med den anden. Han maatte have et ordentligt, solidt Hold paa hende.

Hans Hensigt naaedes for saa vidt. Kirsten forsvandt uden videre, og de var ene to.

»Ved du, hvad jeg spekulerer paa?« begyndte han.

»Nej, hvordan skulde jeg vide det,« svarede hun ligegyldigt.

»Jeg melder mig som frivillig nu.«

»Saa—aa?«

»Ja, det gør jeg.«

»Nej, saamænd gør du ej.«

»Jo, det kan du stole paa, jeg gør. Der er jo slet ingen Fornøjelse ved det her, saadan som det gaar.«

»Det kan jo være lidt nok,« indrømmede hun.

»Vil du slet ikke savne mig?« spurgte han indsmigrende.

»Jo; men du rejser jo slet ingen Steder, siger jeg!«

»Jo — saa bandte han — gør jeg!«

»Er du virkelig bleven saa dansksindet lige paa en Gang?« spurgte hun onskabsfuldt.

»Dansksindet?« svarede han forbausset. »Nej, jeg rejser til Rensborg.«

»Rejs du kun!« affærdigede hun ham med et stolt Kast med Nakken. »Jeg skal ikke savne dig.«

Han var nær falden af Stolen af Bestyrtelse over den uheldige Retning, Samtalen saa pludselig havde taget.

»Jeg vil betro dig en Ting!« hvæsedede han, i det han sprang op. »Jeg slaar, den onde vælte mig, hvert Sideben i Stykker paa Søren Helms, inden jeg rejser!«

»Nej, det lader du nok være med,« lo hun haanligt. »Du kunde have Held til at blive den bitte.«

— — »Se, det var nu det,« sagde hun til sig selv, i det hun saa ham storme ned ad Vejen. »Endnu er vi godt gemt.«

Hun følte Trang til at komme ud i Byen et Øjeblik, før hendes Fader og Moder kom hjem. Nede i Byen var der Liv og Røre. Piger med røde og hvide Baand, Karle og Drengene med danske Kokarder, nye Flagstænger med Flag ved et Par Gaarde, og Bud hos Skovfogden efter flere, danske Sange inde og ude, og Efterretning fra Nabobyerne om lignende Bevægelser der.

Men da Sognefogden og Kirsten kom hjem, da var der Tur til Mette. Søren Helms var de ikke rigtig tilfreds med som Svigersøn. Nu var Anders Lundgaard rejst Syd paa med Aften-Deligencen, og det havde nok egentlig ikke været Meningen.

Bogen fortsætter: Pottemandsdrengen og hans Brud. 2. del af 2.